

Archeologienota Ouwegem Landegemstraat 37

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Julie HAGEN

7-1-2019

Titel: Archeologienota Ouwegem Landegemstraat 37

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2018I84

Intern projectnummer: 2018.131

Locatiegegevens: Ouwegem Landegemstraat 37

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 96130,2 en Y: 178247,48; X: 96216,2 en Y: 178338,89

Kadastergegevens: Zingem, afdeling 2, sectie A, perceel 992D (zie figuur 6)

Topografische kaart: zie figuur 4 en 5

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Julie Hagen (assistent-archeoloog) en Tom Bollez (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 07/01/2019

© Acke & Bracke bvba, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	12
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	14
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	15
2.4. HISTORISCHE SITUERING	18
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	25
3. SYNTHESE	27
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	27
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	28
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	29
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	30
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	30
4. SAMENVATTING	33
5. BIBLIOGRAFIE	36
6. BIJLAGES	37

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Ouwegem Landegemstraat 37 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

---

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

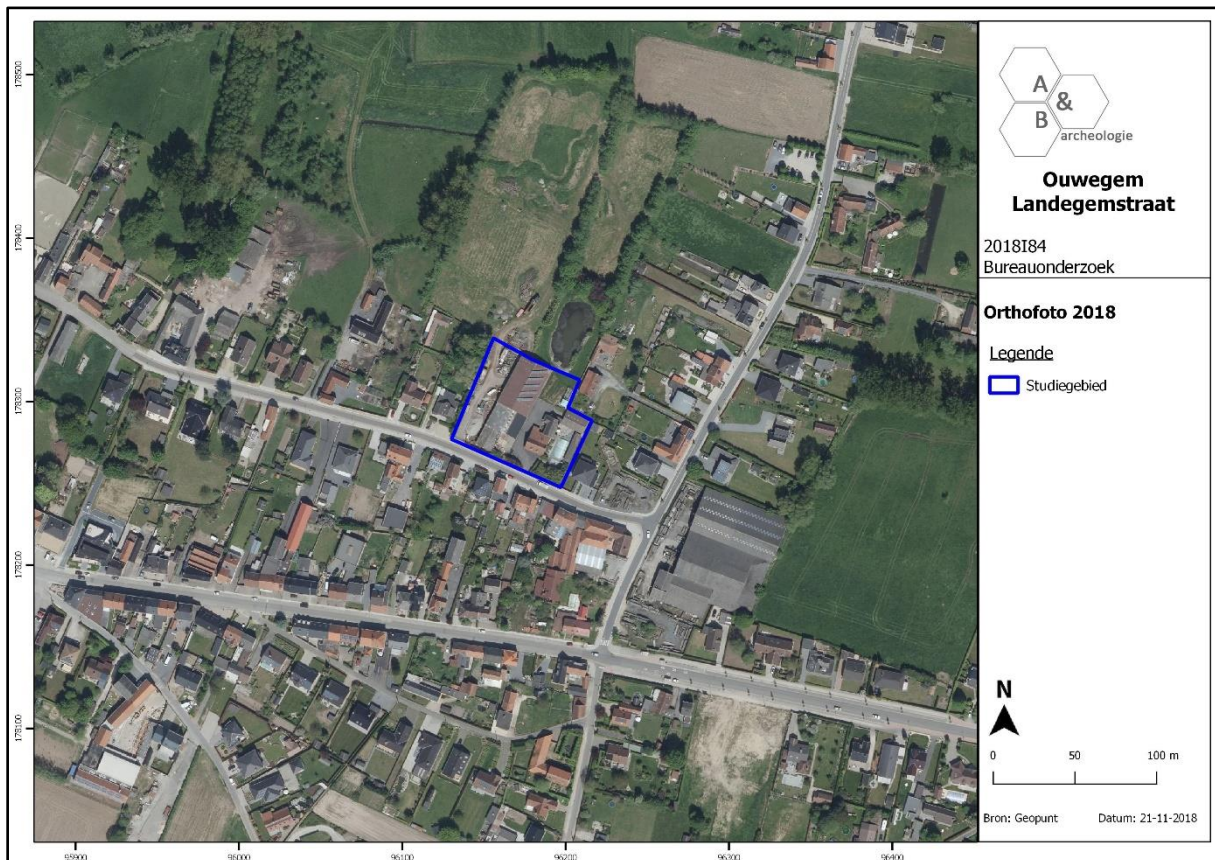
2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

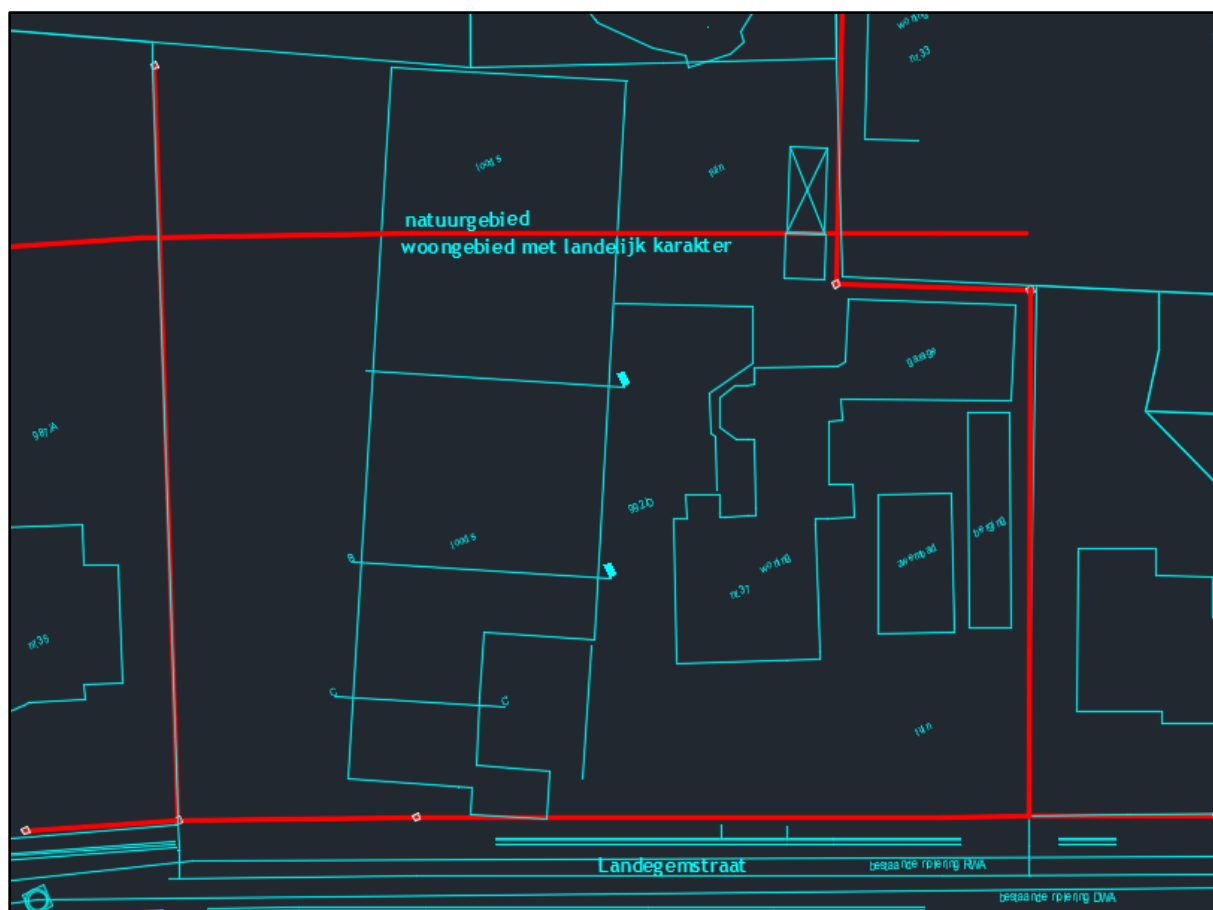
Het terrein, 4528m² groot, heeft een bijna rechthoekige vorm en is gelegen ten noorden van de Landegemstraat. Het is op heden grotendeels bebouwd. Centraal is een grote loods aanwezig, dwars op de straat. In het oostelijke deel is een woonhuis, een zwembad, een garage en een berging gelegen. Langs de straatzijde zijn enkele struiken en kleine bomen aanwezig, in de noordoostelijke hoek is een kleine groenzone met een stalletje aanwezig. De zone tussen de woning en de loods is verhard. Zowel de loods als de woning hebben een eigen inrit vanaf de Landegemstraat (verhard bij de woning, onverhard bij de loods). De loods en de braakliggende grond langs de inrit van de loods werd gebruikt voor het stallen van voertuigen en tijdelijke stockage van teelaarde en steengruis.

De grootste verstoring kan verondersteld worden ter hoogte van het zwembad, hier is een zone van 75m² tot ca. 2m diep uitgegraven. De andere verstoringen ter hoogte van de woning, bijgebouwen en loods zullen eerder beperkt van oppervlakte zijn (sleuffunderingen, nutsleidingen en -voorzieningen) ofwel ondiep ter hoogte van de verharding.

Tot op een diepte van 50m vanaf de straat is het plangebied gelegen in woongebied met landelijk karakter, de noordelijke strook van iets meer dan 15m breed is gelegen in natuurgebied.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Uittreksel uit het plan bestaande toestand (bron: initiatiefnemer).

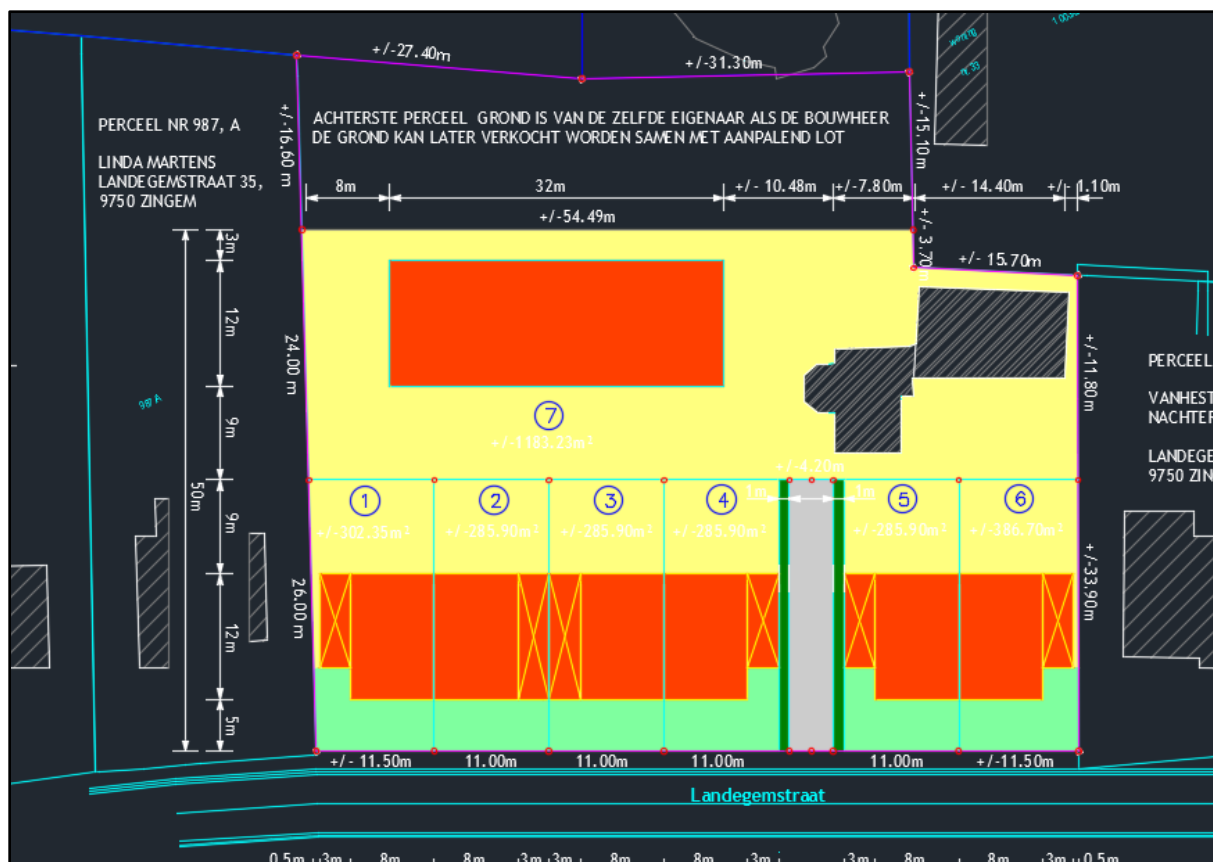

2.2. Geplande werken

Het ontwerpplan is te vinden in de bijlage, een uitsnede wordt hieronder weergegeven.

De gebouwen op het terrein worden afgebroken, met uitzondering van de garage en een aangrenzend gebouw, in de noordoostelijke hoek van het terrein (grijs gearceerd op de figuur hieronder). De begroeiing wordt gerooid. Het terrein wordt verkaveld in 8 loten: 6 loten aan de straatzijde en 2 achterliggende grotere loten. Op de loten aan straatzijde worden individuele woningen gebouwd, elk met een voor- en achtertuin en een carport. Tussen loten 4 en 5 wordt vanaf de Landegemstraat een wegnis aangelegd die leidt naar het achterliggende lot 7. Op dit lot 7 wordt een koppelwoning gebouwd. Het meest noordelijke lot 8, met een oppervlakte van ca. 850m², wordt niet ontwikkeld: gezien de ligging in natuurgebied mogen hier behalve de afbraak van de bestaande gebouwen en een oppervlakkige inrichting als groenzone geen werken gebeuren.

Met uitzondering van het noordelijke lot in natuurgebied, zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: de afbraak van de bestaande gebouwen, het rooien van de begroeiing, het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, aanleg van de wegnis, funderingswerken, het optrekken van gebouwen, het inrichten van de voor- en achtertuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

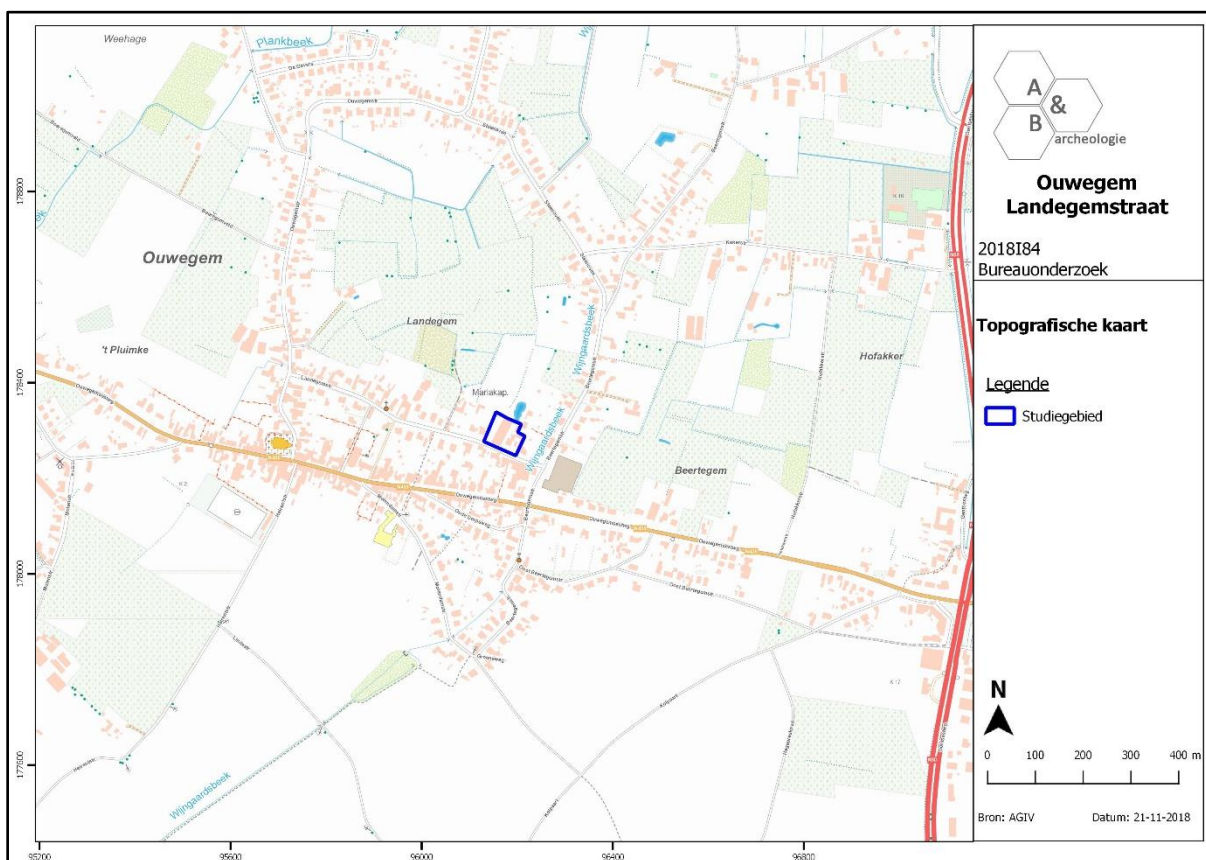
Figuur 3 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer). Het noorden ligt linksboven op dit plan.

2.3. Landschappelijke ligging

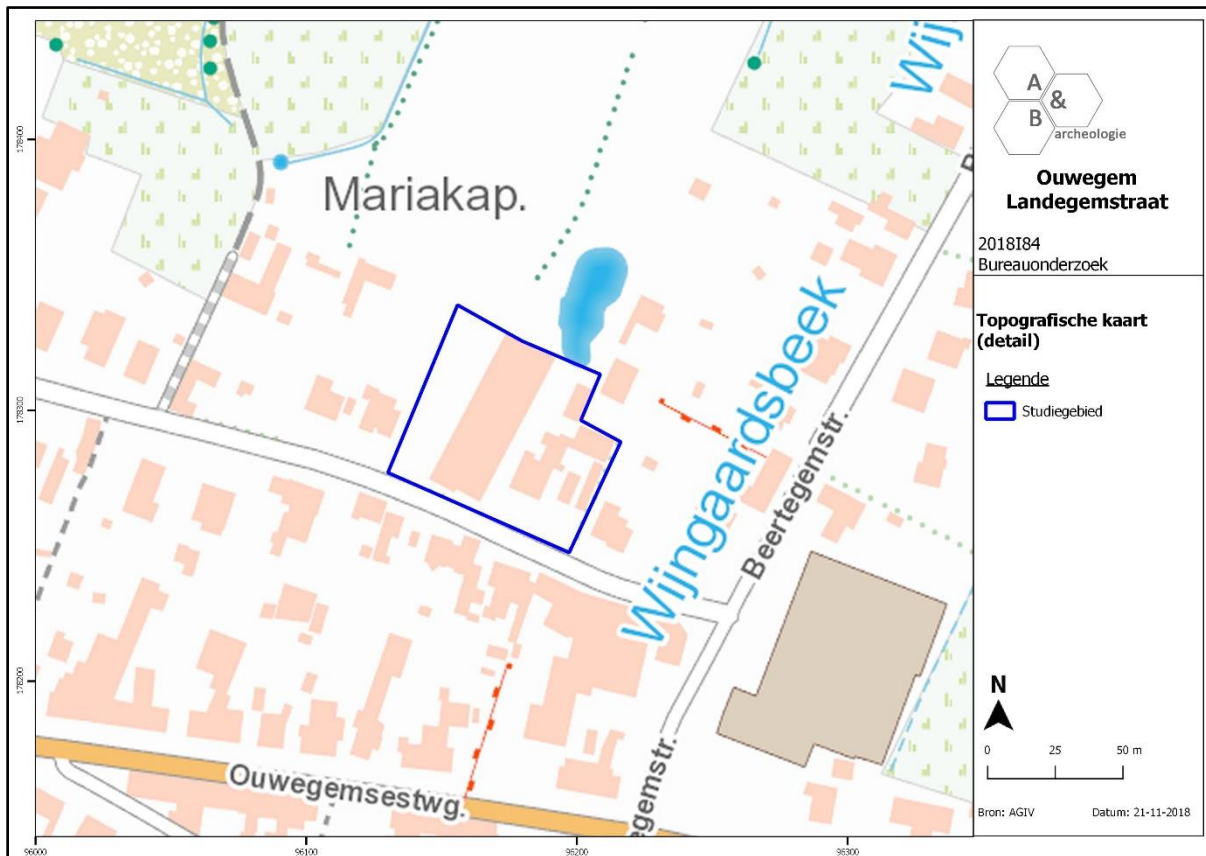
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in Ouwegem, een deelgemeente van Zingem, in het zuidwesten van de provincie Oost-Vlaanderen. Huise en Zingem zelf zijn de andere deelgemeenten van de fusiegemeente. Ouwegem is een kleine gemeente die langs het oosten, het zuiden en het westen wordt begrensd door Huise. In het noorden grenst het dorp aan Nazareth, in het noordoosten aan Gavere. Het plangebied bevindt zich aan de noordelijke zijde van de Landegemstraat, iets ten westen van het kruispunt met de Beertegemstraat. De oostwest georiënteerde Landegemstraat loopt evenwijdig aan de meer zuidelijk gelegen Ouwegemsesteenweg, een onderdeel van de N435, die Zingem met Lozer/Kruishoutem verbindt. Iets minder dan 1km ten oosten is de N60 aanwezig, de weg die Gent met Oudenaarde verbindt. De (kleine) dorpskern en kerk van Ouwegem bevinden zich ten westen van het plangebied, op ca. 450m afstand. Ten noorden van het plangebied strekt zich e open landbouwlandschap uit, ten zuidwesten is de bewoning rond de dorpskern van Ouwegem gelegen. Ten oosten en westen van het plangebied is andere bebouwing langs de Landegemstraat aanwezig, net ten noorden ligt een grote vijver.

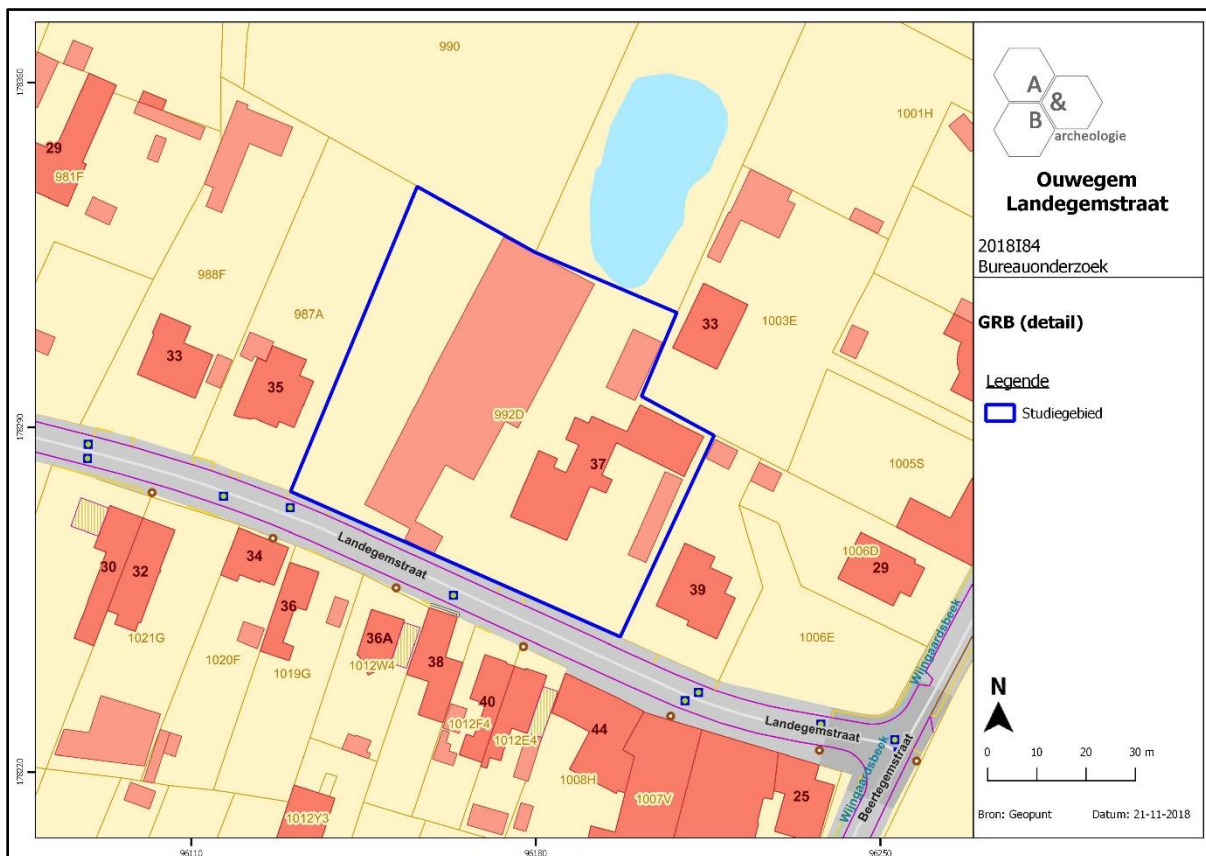
Op de bodemgebruikskaat van 2001 staat het gebied aangeduid als 'Akkerbouw' in het noorden en 'Andere bebouwing' in het zuiden. Dit komt niet overeen met het huidige gebruik.

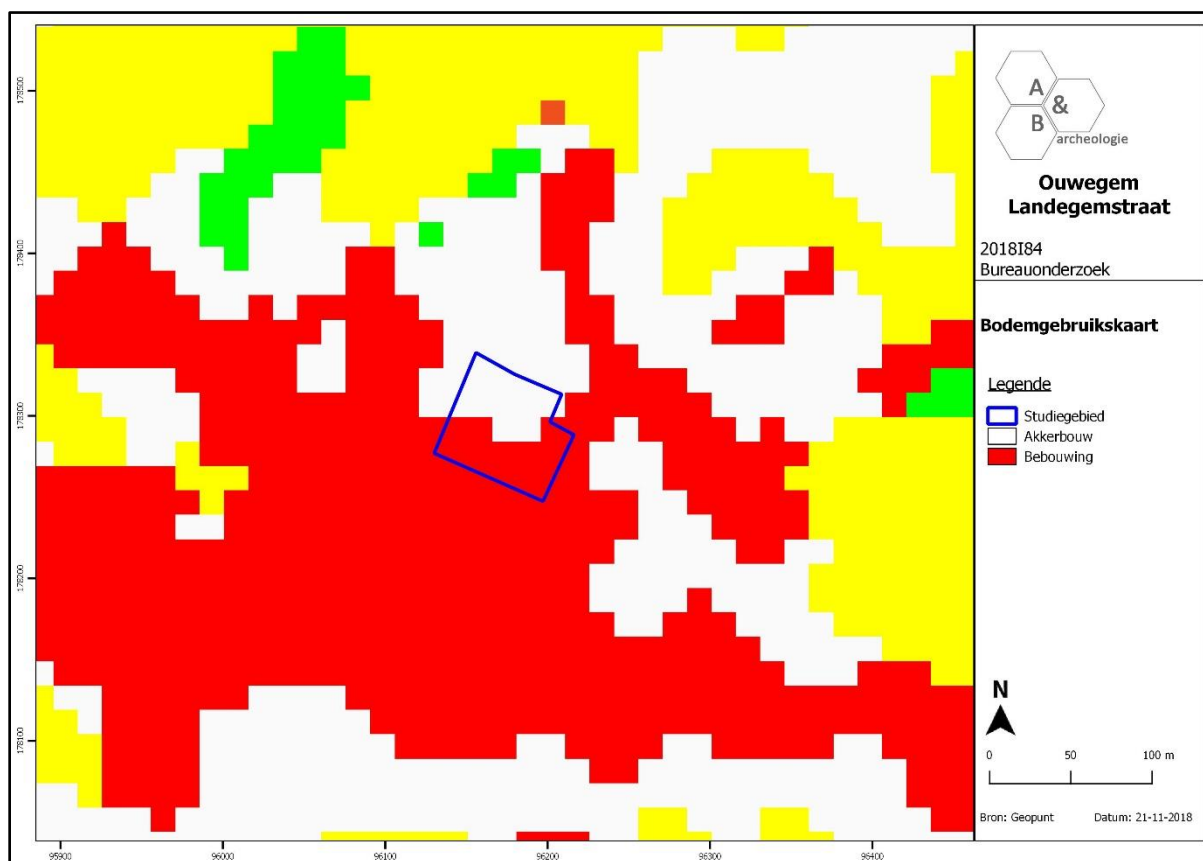
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 6 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

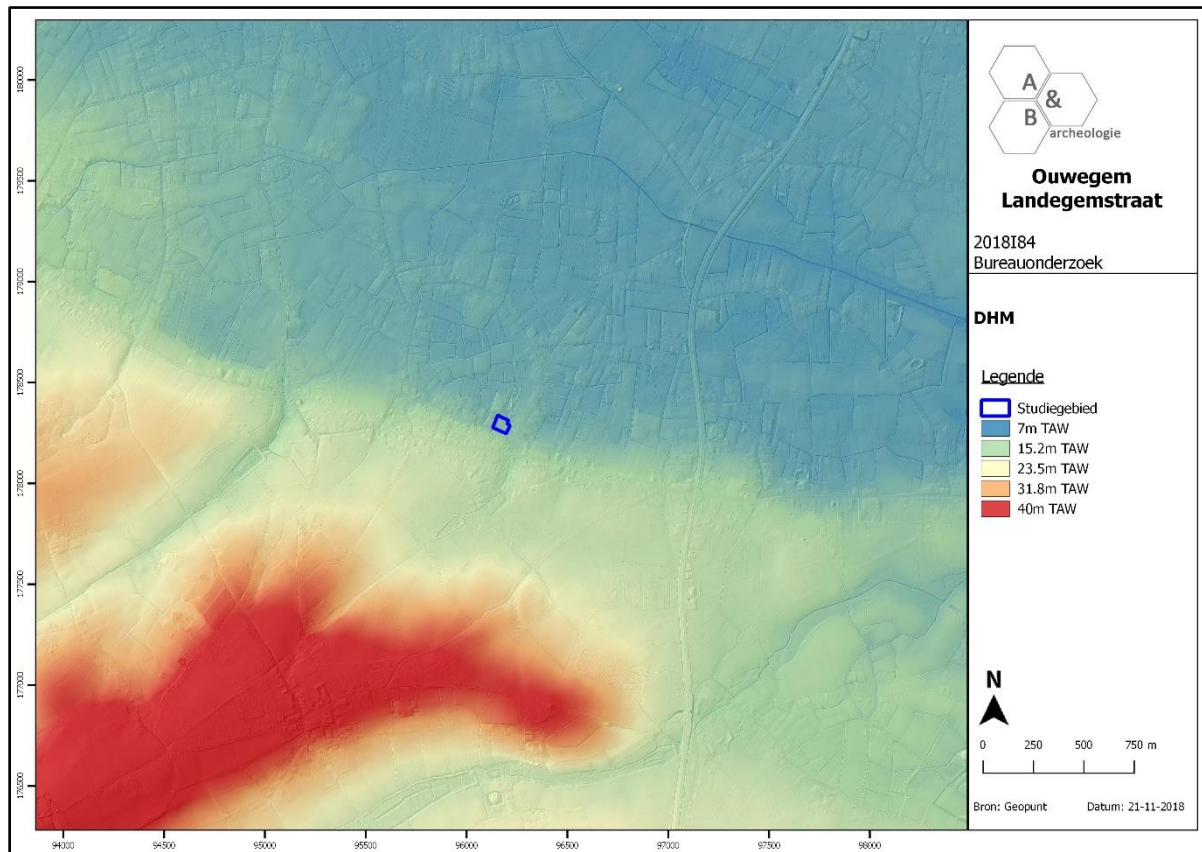
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

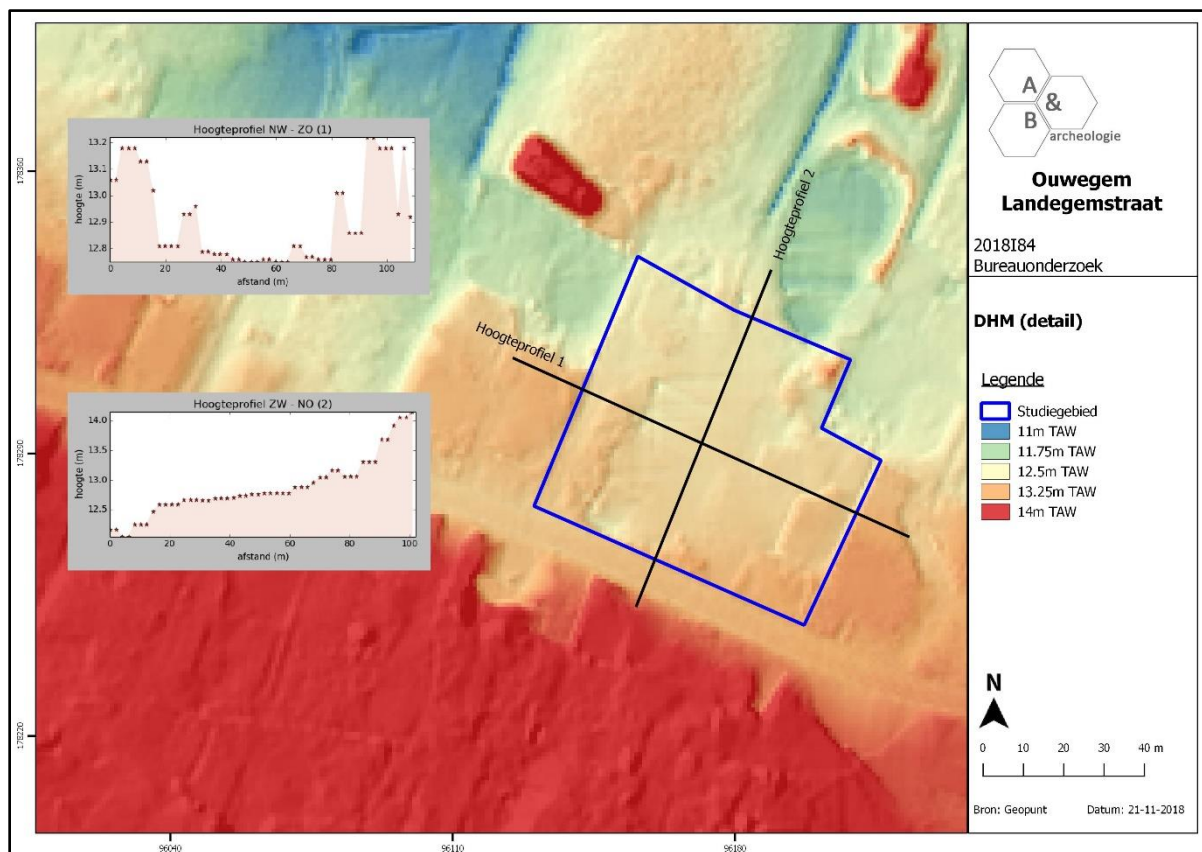
Ouwegem is gelegen in een licht heuvelachtig landschap op de grens van zandig en zandlemig Vlaanderen. Het dorp bevindt zich in het Scheldebekken en behoort tot het stroomgebied van de Wallebeek. Tot het stroomgebied van deze Wallebeek behoren 3 hoofdlopen, die allen uitmonden in de Schelde: de Wallebeek zelf, de Stampkotbeek en de Coupure of Meerbeek. De ingekokerde Wijngaardsbeek stroomt onder de Beertegemstraat, deze mondt wat verder naar het noorden uit in de Stampkotbeek. Zingem is landschappelijk op te delen in een zuidwestelijk hoger gelegen deel, dat gevormd wordt door een zuidwest-noordoost georiënteerde heuvelrug die aansluit bij de hogere toppen rond Kruishoutem en Wortegem-Petegem, en een noordelijk lager gelegen deel dat samen met de lagere gronden van Nazareth en Gavere doorloopt naar de westelijke Schelde-oever. Het plangebied bevindt zich op de scheidingszone tussen de hogere en de lagere gronden; de Landegemstraat is min of meer op deze grens aangelegd. Het plangebied kent een geleidelijk dalend verloop van zuid (ca. +13,25m TAW) naar noord (ca. +12,50m TAW). De centrale oostwest doorsnede toont een schommelend maaiveldniveau met waarden tussen +12,80m TAW en +13,20m TAW, gerelateerd aan het menselijke ingrijpen en de gebouwen en de verharding op het terrein.

Op de potentiële bodemerosiekaart is het plangebied niet ingekleurd, de percelen in de omgeving die wel gekarteerd zijn wijzen op een lage erosiegraad.

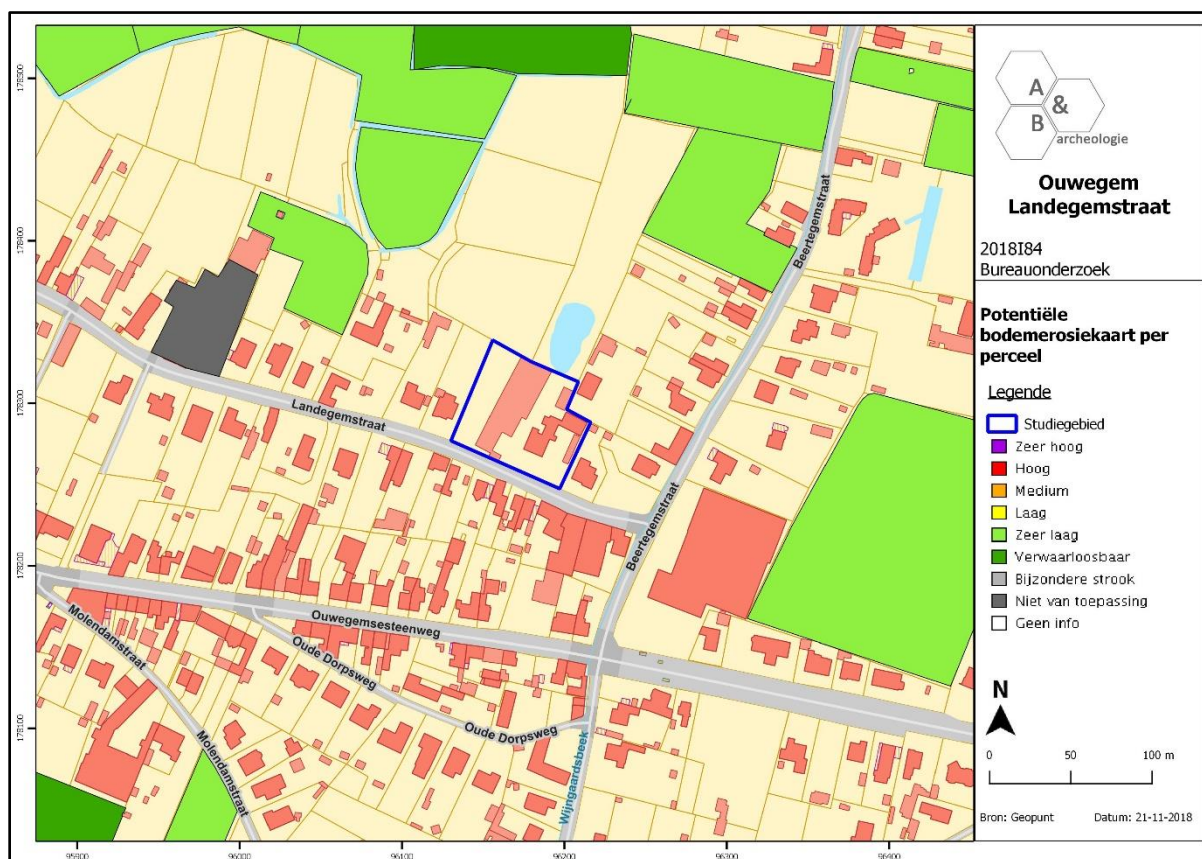

Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

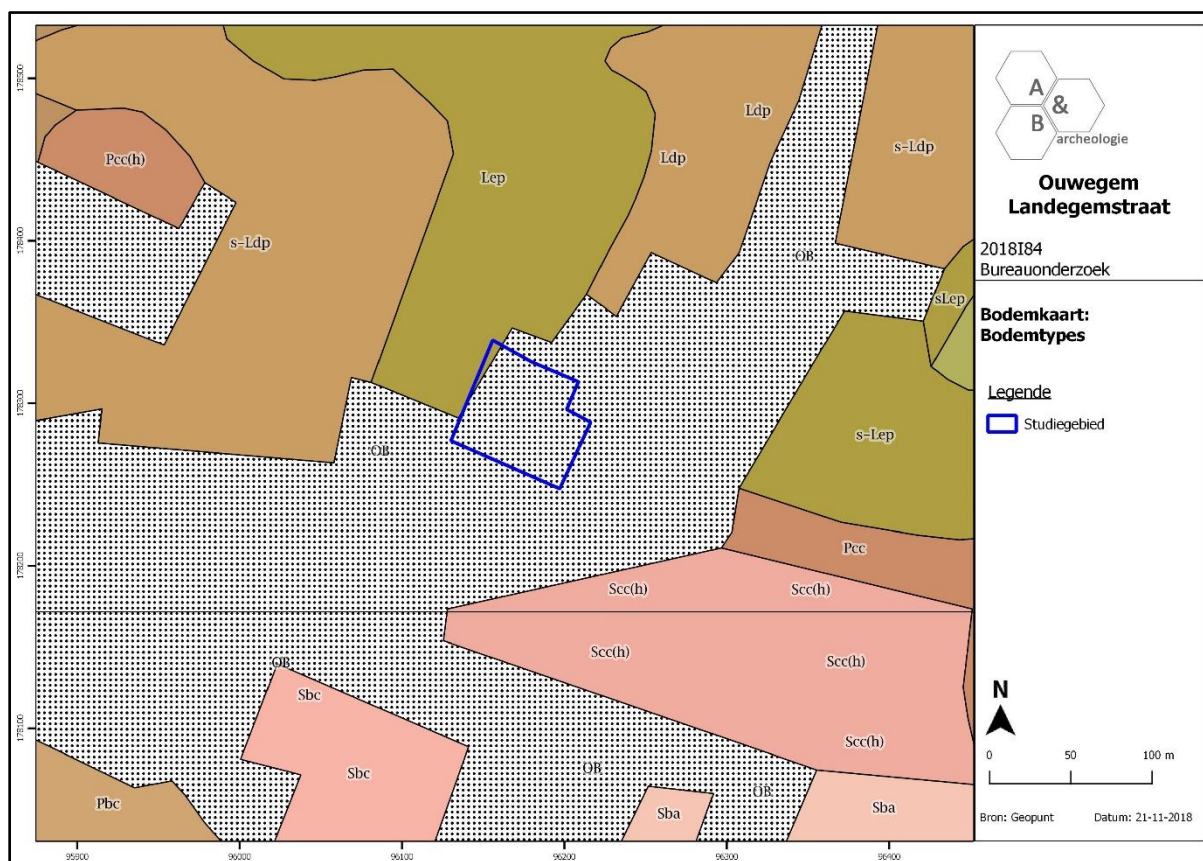
Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart wordt het plangebied grotendeels gekarteerd als OB-bodem (bebouwde zones, waar de bodemopbouw verstoord is door menselijk ingrijpen), enkel in het noordoostelijke deel is een deeltje gekarteerd als Lep: natte zandleembodem zonder profiel. Deze hydromorfe sterk gleyige grondwatergronden op zandleem hebben roestverschijnselen vanaf 20cm en vertonen een reductiehorizont tussen 100 en 120cm. Het zijn permanent natte gronden welke vooral in lage depressies, beekvalleien (en riviervalleien) voorkomen. Ze hebben een hoge waterstand en soms een verveende bovengrond. Ook in de zomer zijn ze vochthoudend. Ten westen en noordoosten zijn gronden gekarteerd als Ldp: matig natte zandleembodem zonder profiel.

De hogere gronden ten zuidoosten zijn gekarteerd als Scc(h): matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodems met gedegradeerde textuur B horizont hebben een bouwvoor van 25-30cm dikte, donker grijsbruin, die in sommige gevallen rust op een weinig duidelijke kleur B horizont. De Bt begint op 40-100cm, uitzonderlijk dieper. Hij is bruin tot geelbruin in het bovenste gedeelte en vertoont zeer bleekbruine zandige strepen en vlekken. In het onderste gedeelte komen gleyverschijnselen voor vanaf 60-90cm. De overgangshorizont is iets grijzer en rust op de gedegradeerde Bt met roodbruine ijzerconcreties en bruine kleihoudende brokken. De bodem is iets te droog in de zomer.

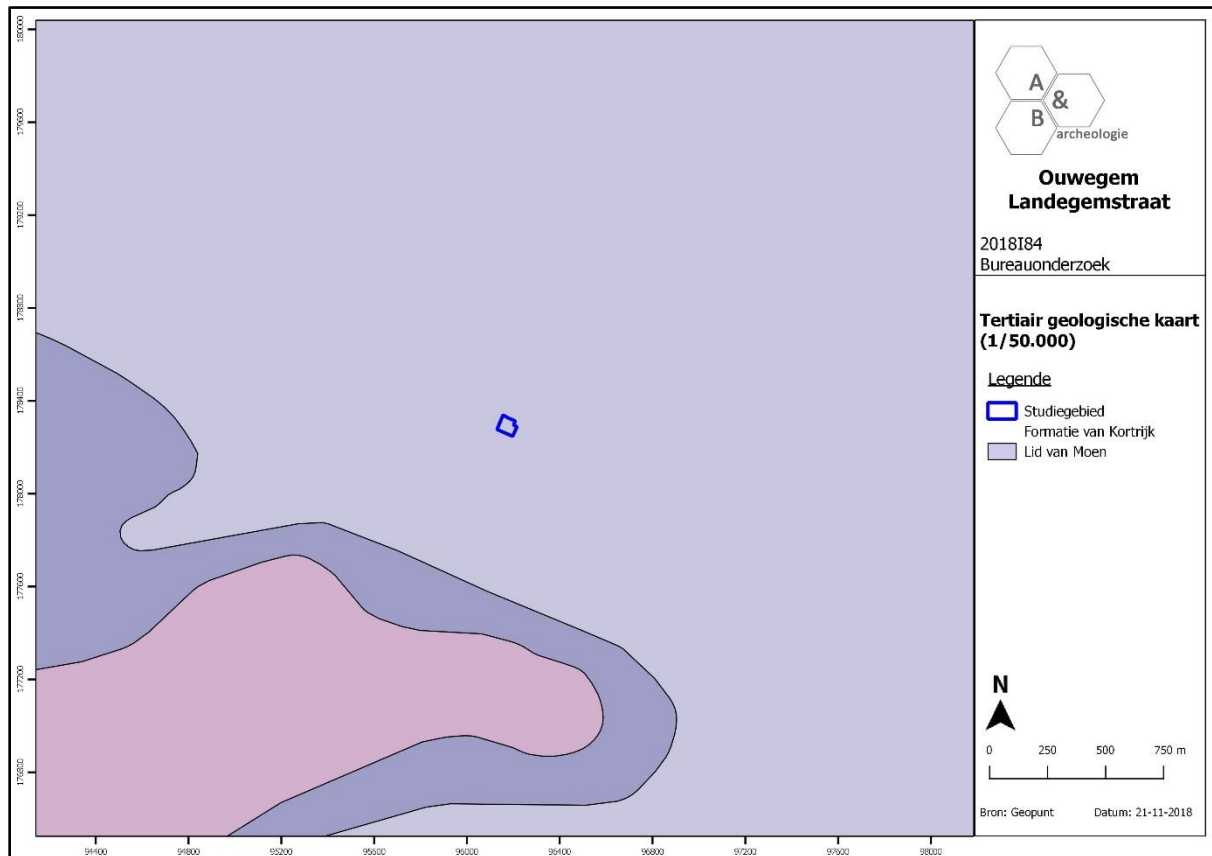
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

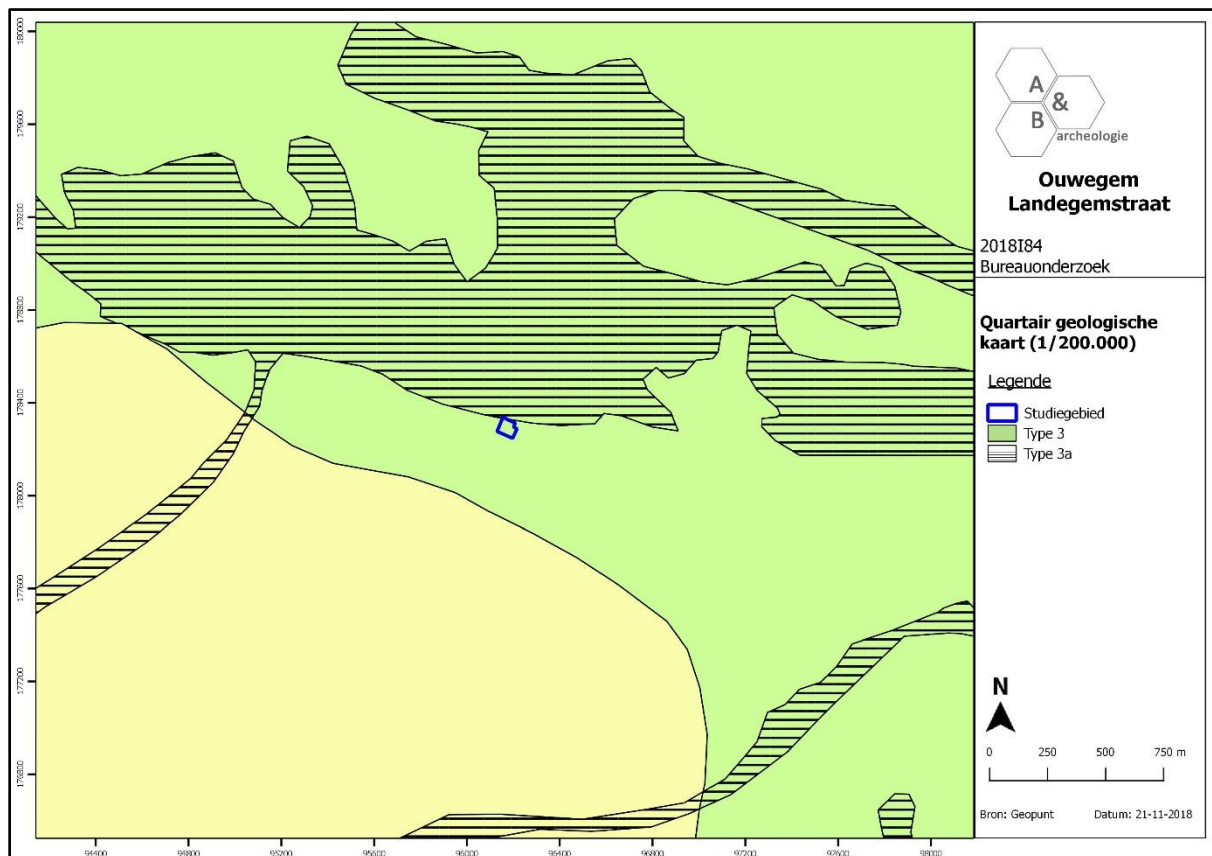
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Moen. De Formatie van Kortrijk is een essentieel mariene afzetting die voornamelijk uit kleige sedimenten bestaat waarin weinig macrofossielen voorkomen en die te dateren is in het Onder Eoceen. De Formatie kan een dikte van 100m bereiken en rust op de Formatie van Landen. Het Lid van Moen wordt gevormd uit grijze kleige grove silt met kleilagen die *Nummulites Planulatus* bevatten. Gemiddeld is het Lid van Moen 45m dik.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 3: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (3). Net ten noorden bevindt zich een grote zone met type 3a: Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (3). Deze zone is te relateren aan de lager gelegen, nattere zandleemgronden zoals besproken in 2.3.2. en 2.3.3.

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

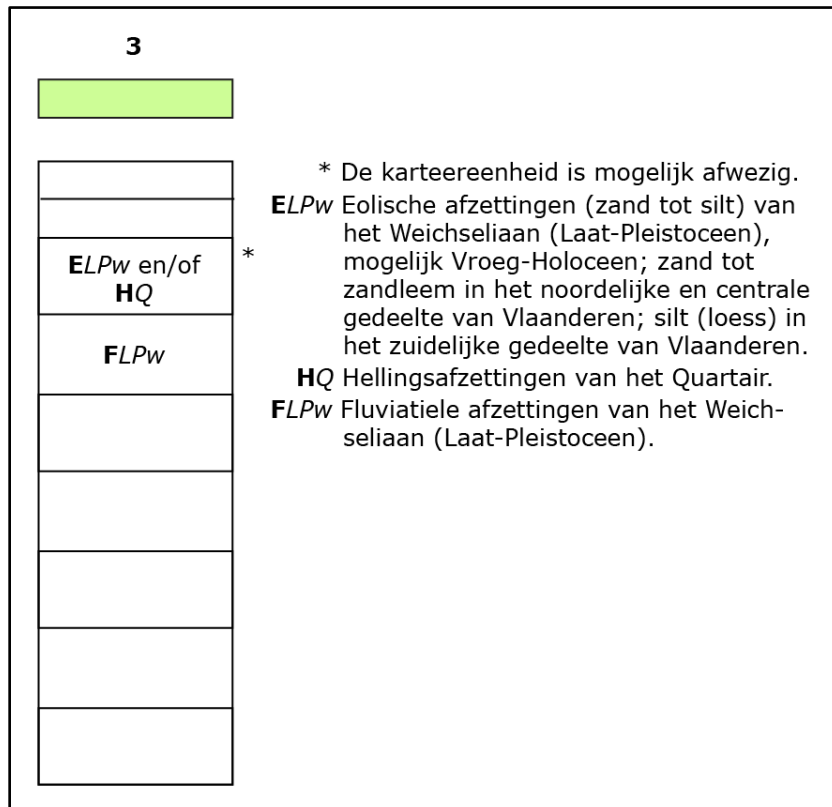

Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

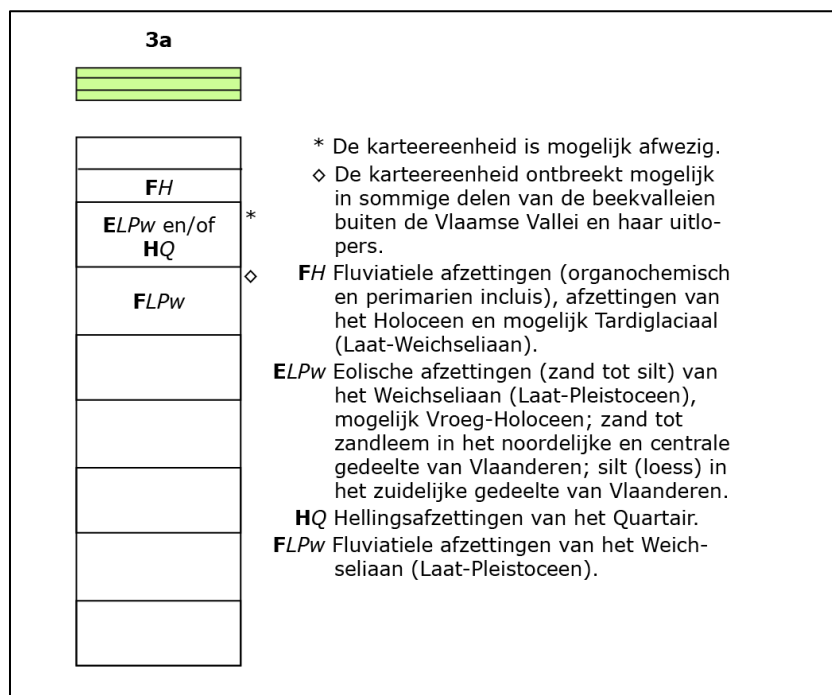

Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

De oudste vermelding van Ouwegem gaat terug tot 830 als *villa Aldinga-heim*, een Germaans toponiem dat woning van de lieden van Aldo betekent. Vermoedelijk behoorde de regio tot het 9de-eeuwse abdijbezit van de Gentse Sint-Baafsabdij, afgaande op een brief (1019-1030) van abt Othelboldus aan Otgiva, gravin van Vlaanderen, waarin goederen worden opgesomd die door graaf Arnulf I en anderen van de abdij werden afgenomen, onder meer het domein van Ouwegem (*uillam aldengem*). Talrijke andere inga-heim-toponiemen als Landegem (zie Landegemstraat), Beertegem (zie Beertegemstraat), Iseghem en Boeregem wijzen op een intense nederzettingenpolitiek in de Frankische periode. Enkel Ouwegem groeide uit tot een dorpsheerlijkheid en was een leen van het Land van Gavere, indirect afhankelijk van het grafelijk leenhof van Aalst. In de 15de eeuw komt het in bezit van de families De Cockere en Van Maldeghem. In 1521 wordt het aangekocht door Nikolaas II Triest, overgrootvader van de bekende Gentse bisschop Anton Triest. In 1628 wordt het verheven tot baronie. De laatste heer was graaf d'Allegambe. Andere belangrijke heerlijkheden waren Huysgaver, afhankelijk van het Land van Rode, Boeregem afhankelijk van het grafelijk leenhof De Stenene Man van Oudenaarde, en de heerlijkheid Maldegem afhankelijk van de baronie van Pamele. Tot de 19de eeuw was er naast landbouw ook een belangrijke linnennijverheid in het dorp, nadien werd overgeschakeld op onder meer kant, wolweverijen en zagerijen. In de jaren 1960 werd een industrieterrein aangelegd ten noorden van de gemeente. Recente verkavelingen en nieuwe gebouwen in het dorpscentrum deden de gemeente evolueren naar een overwegende woonfunctie voor pendelaars.

De oudste relevante kaart voor het plangebied die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit ca. 1777. Het Landegemstraat is op dat moment al aanwezig, en bebouwd aan weerszijden. Ook ter hoogte van het plangebied wordt bebouwing weergegeven: op de oostelijke helft worden 2 bouwvolumes aangeduid, vermoedelijk een landelijk erf. De westelijke helft is onbebouwd en wordt aangeduid als weiland. Ten westen is de dorpskern van Ouwegem gelegen. De omgeving is eerder landelijk, hoewel er toch tamelijk veel bebouwing voorkomt langsheen de omliggende wegen. Op de kaarten van midden 19de eeuw zijn er eveneens 2 gebouwvolumes afgebeeld op het plangebied, en is er meer detail zichtbaar dan op de Ferrariskaart. Het betreft een langwerpig volume, dwars op de straat, ter hoogte van de huidige loods, en een kleiner gebouw op de plek van het huidig woonhuis. Deze situatie blijft dezelfde op de topografische kaarten van tweede helft 19de en eerste helft 20ste eeuw, dit zal naar alle waarschijnlijkheid een huis met bijhorende schuur zijn. In de loop van de 20ste eeuw worden de gebouwen afgebroken en vervangen door de huidige woning op dezelfde plek, en wordt ook de schuur vervangen door de huidige loods. De evolutie en geleidelijke ontwikkeling van de huidige invulling van het terrein is te volgen op de luchtfoto's vanaf 1971.

---

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Ouwegem* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121613> (geraadpleegd op 10 december 2018).

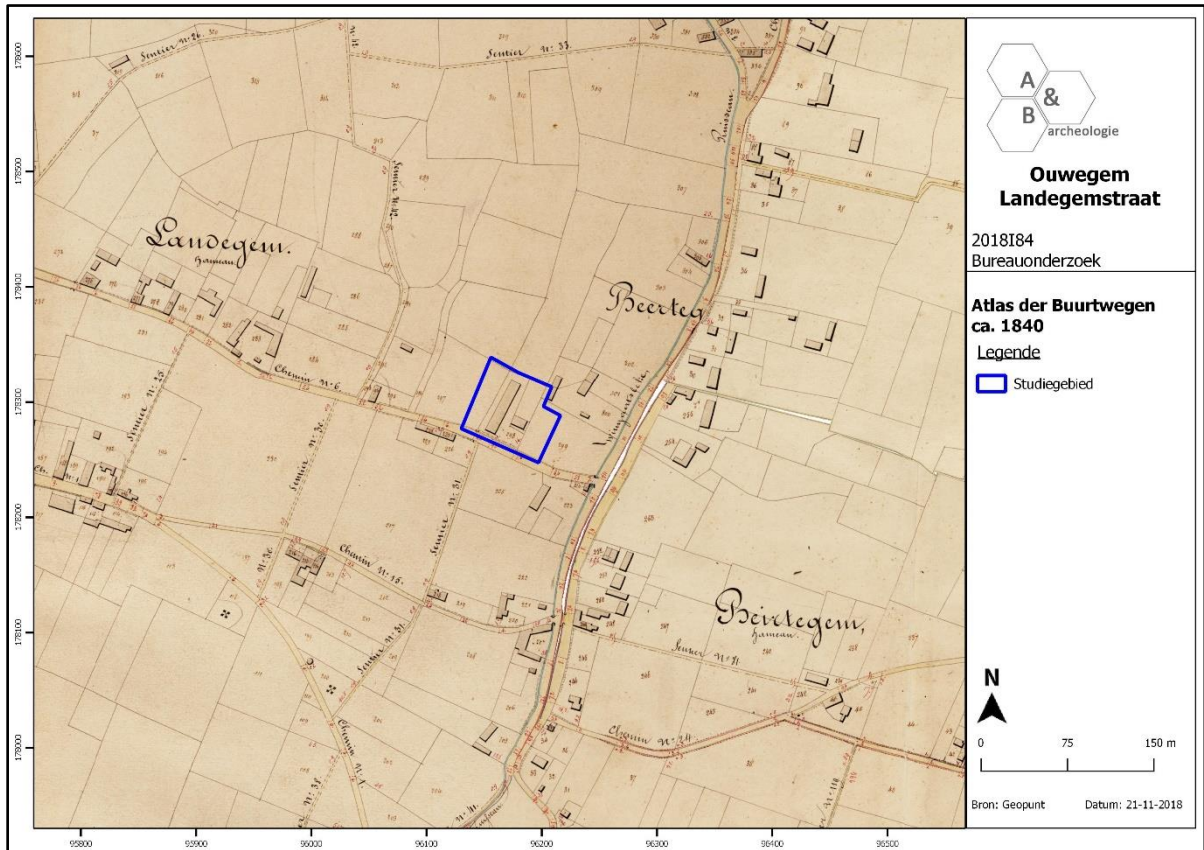

Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

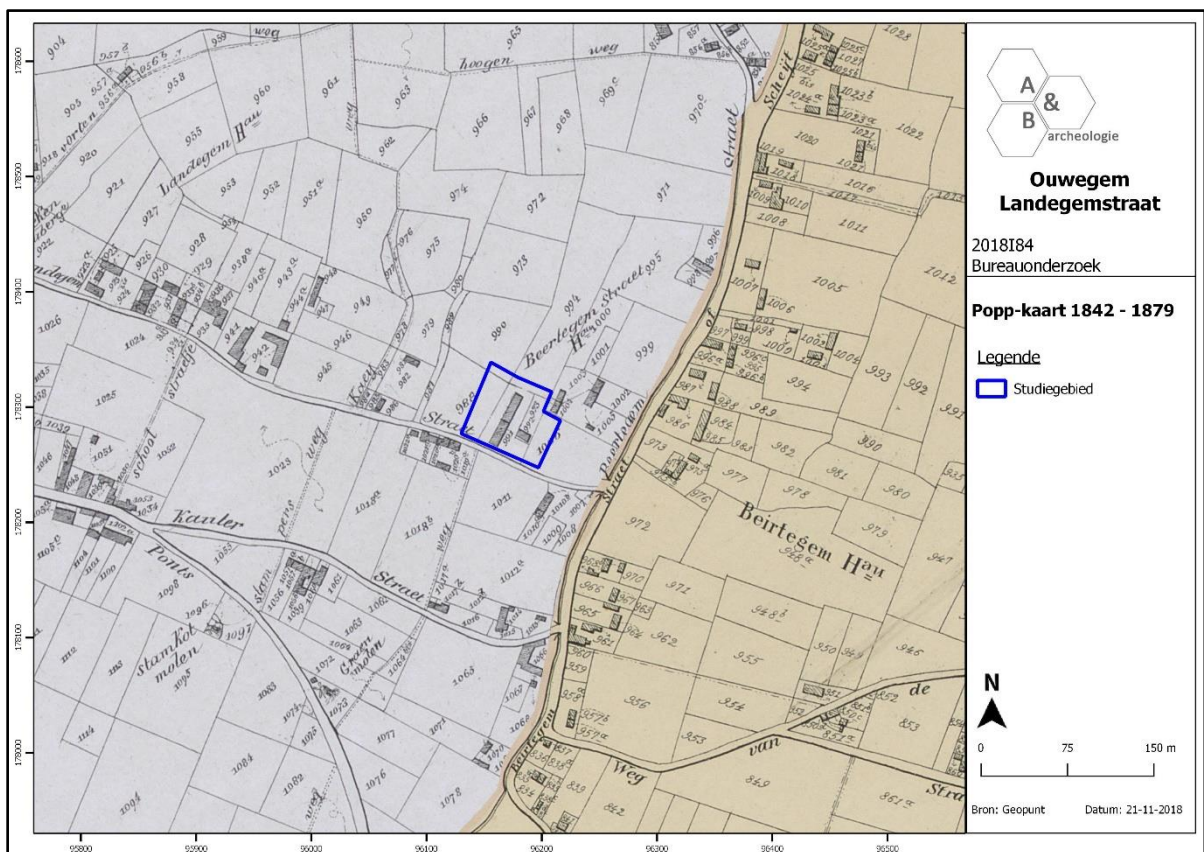

Figuur 17 Uitsnede uit de Ferrariskaart (detail) met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

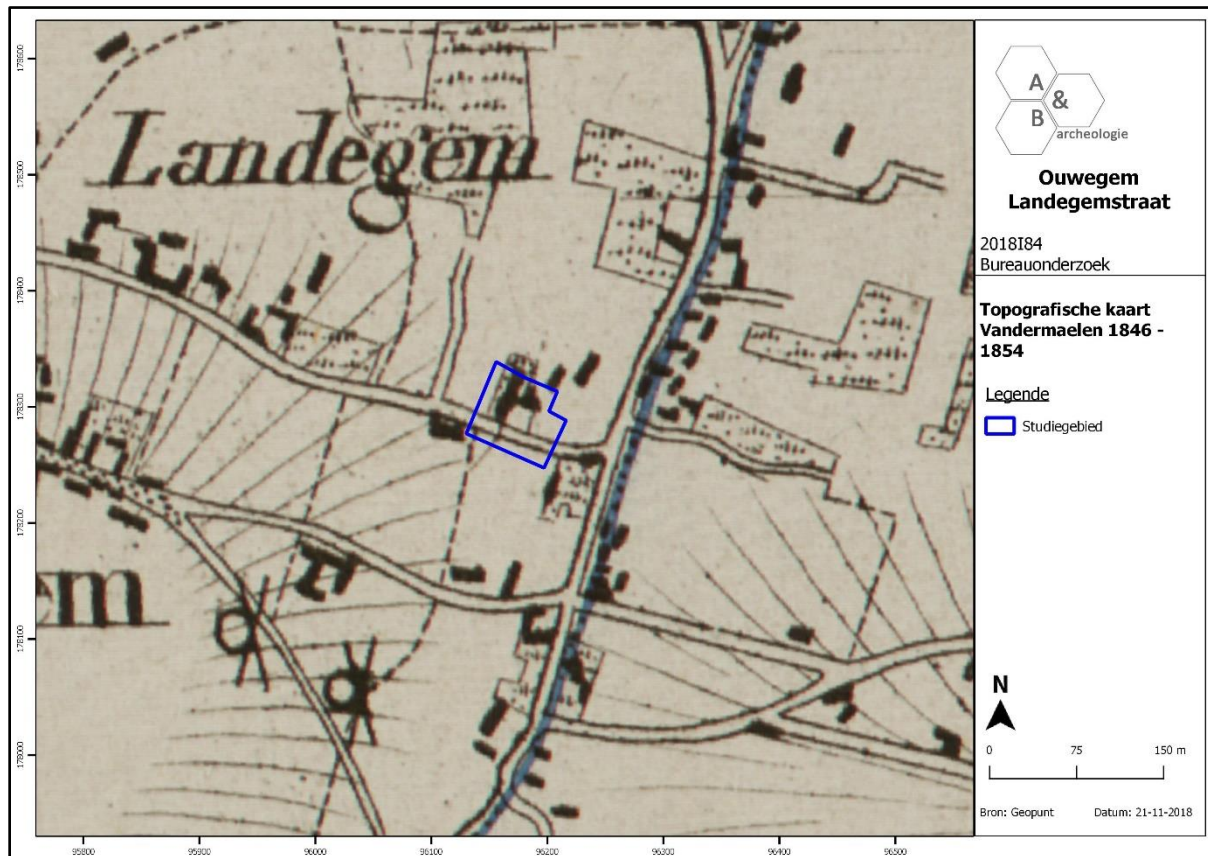

Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

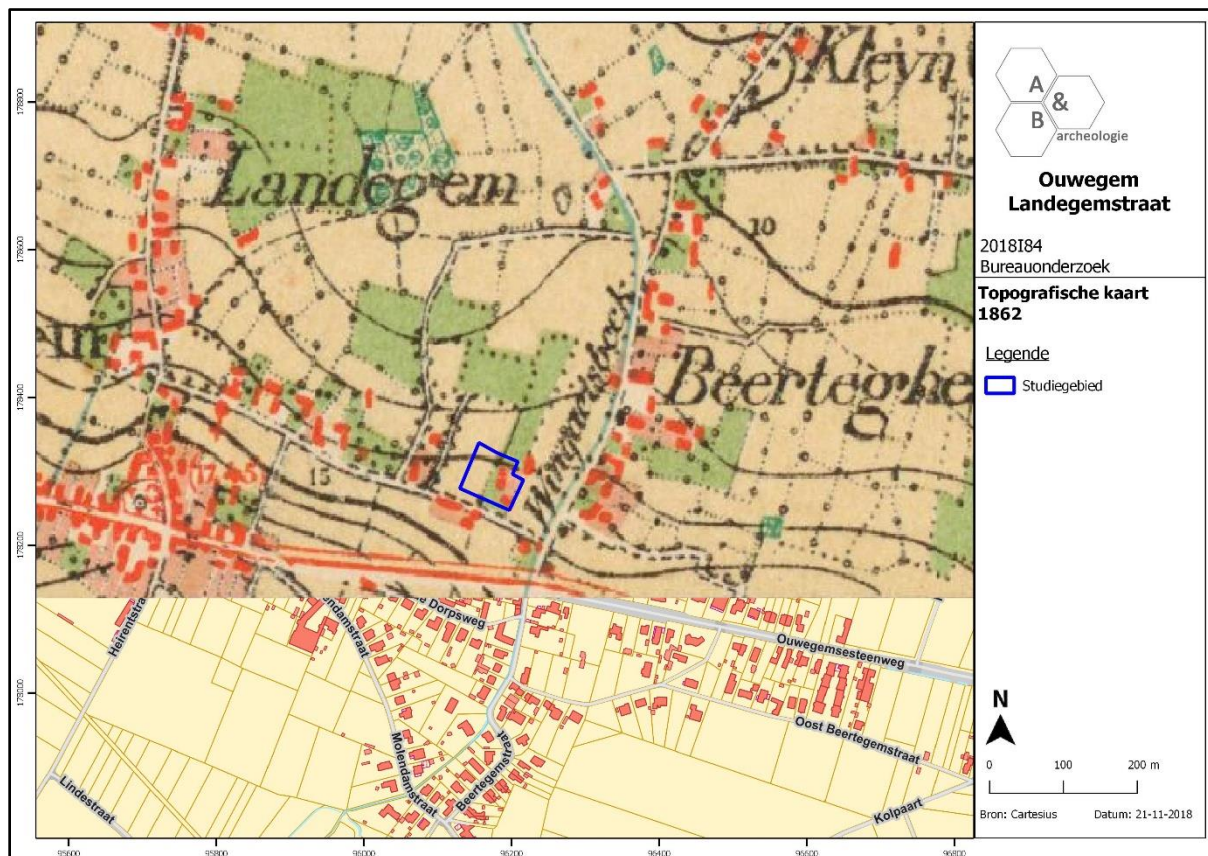

Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

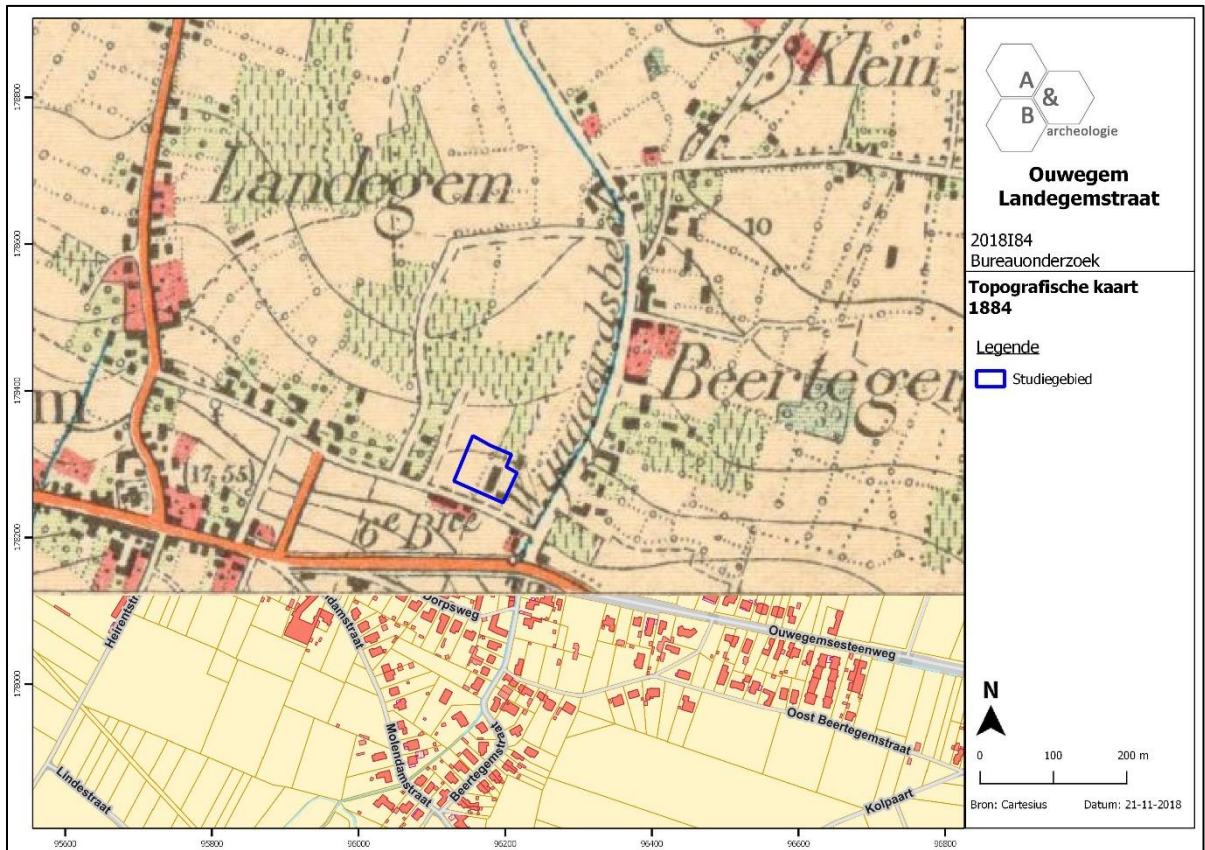

Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

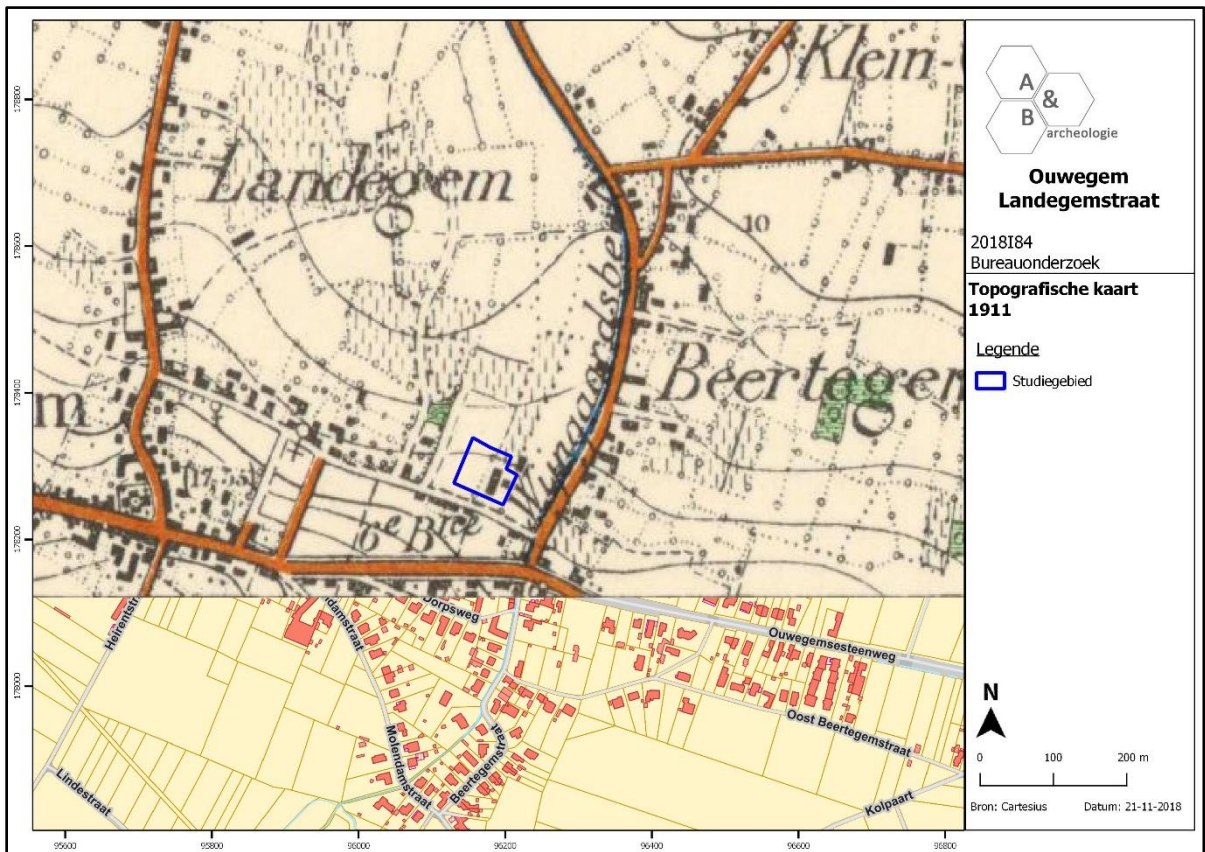

Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).

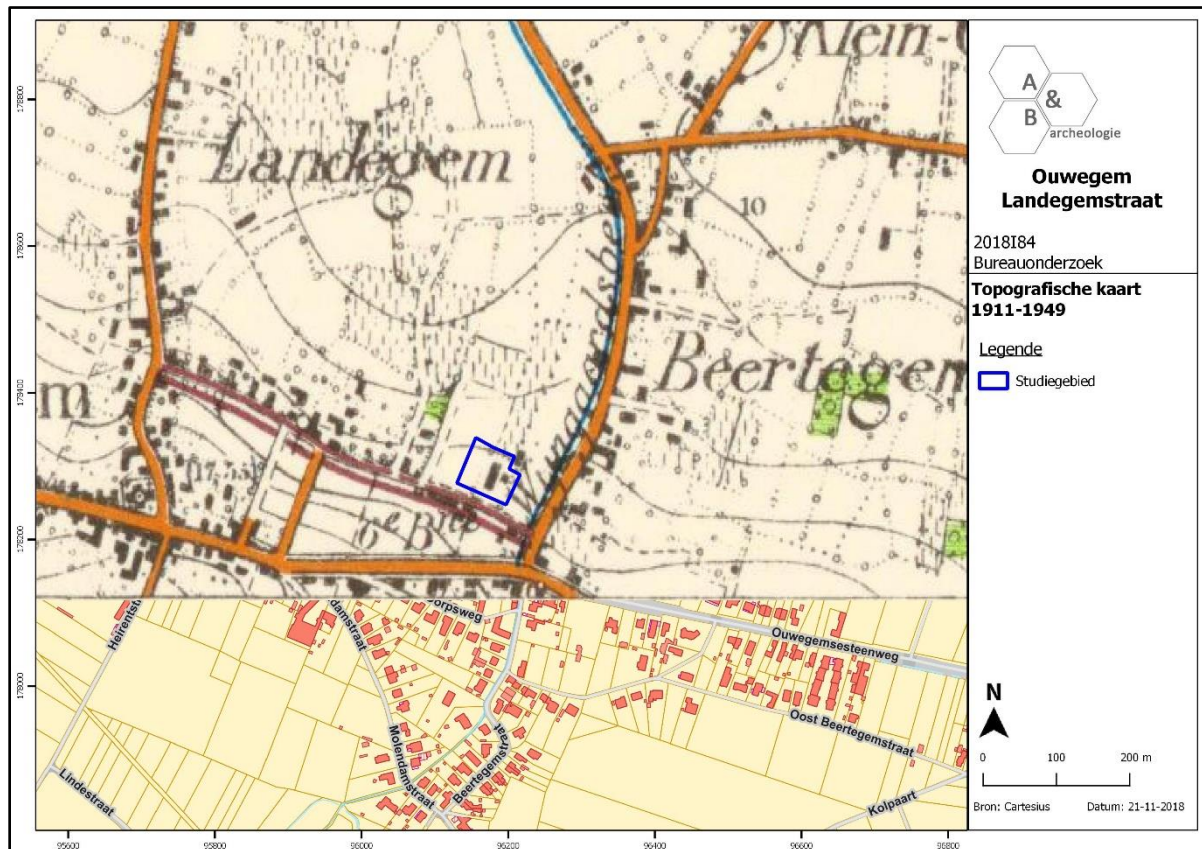

Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).

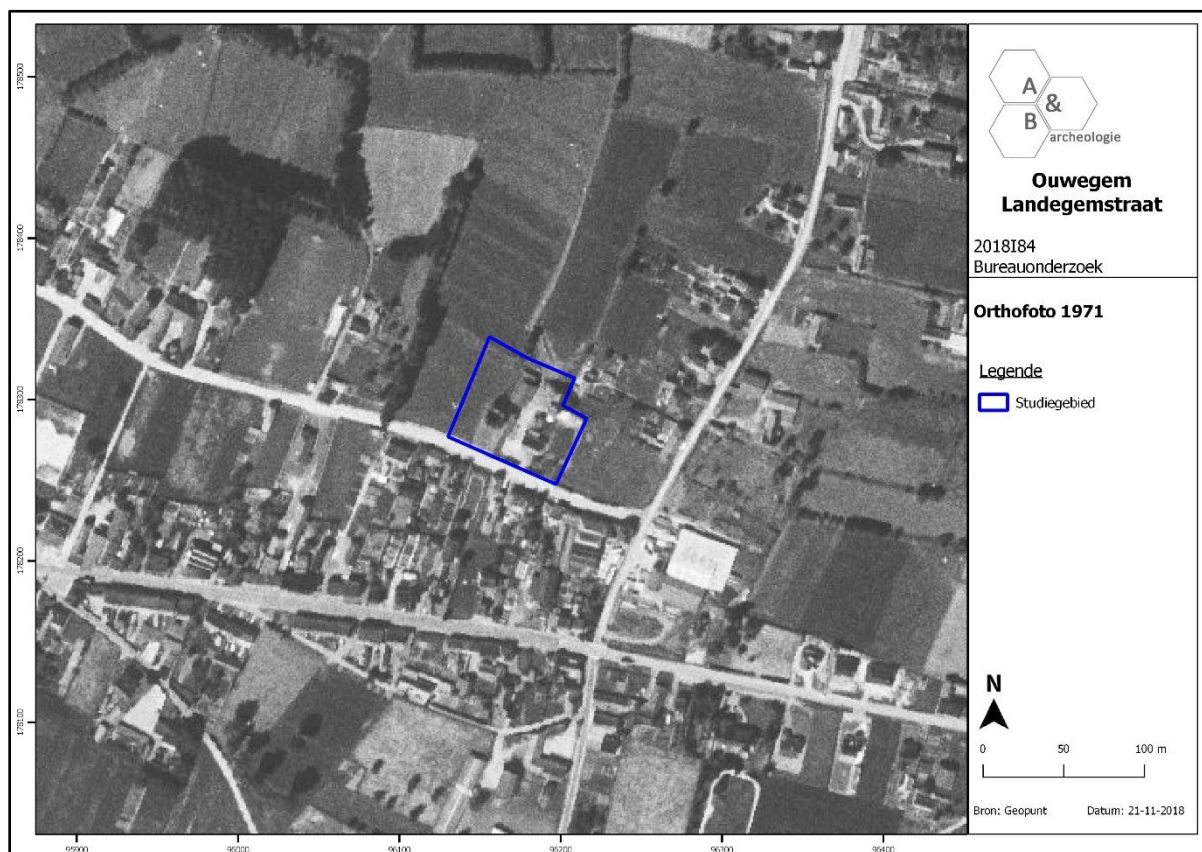

Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).

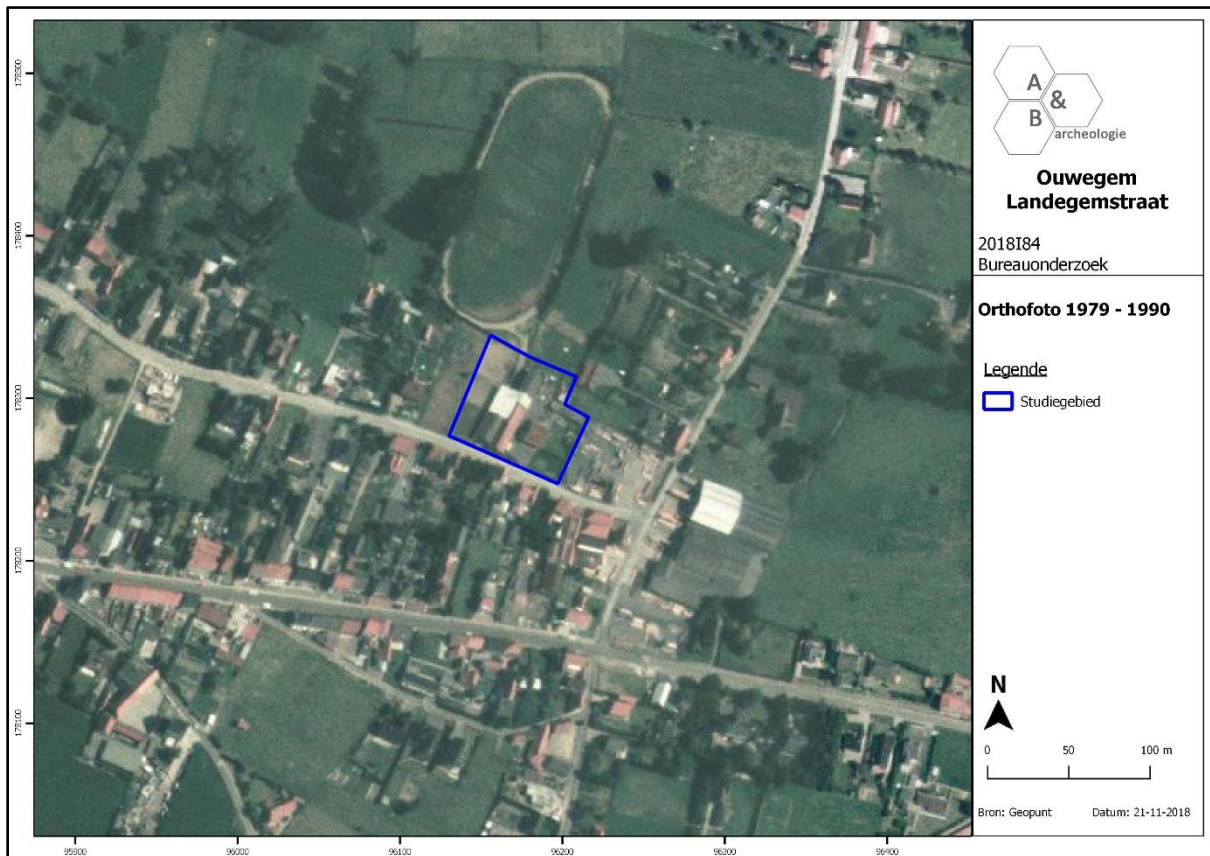

Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911-1949 (bron: cartesius.be en NGI).

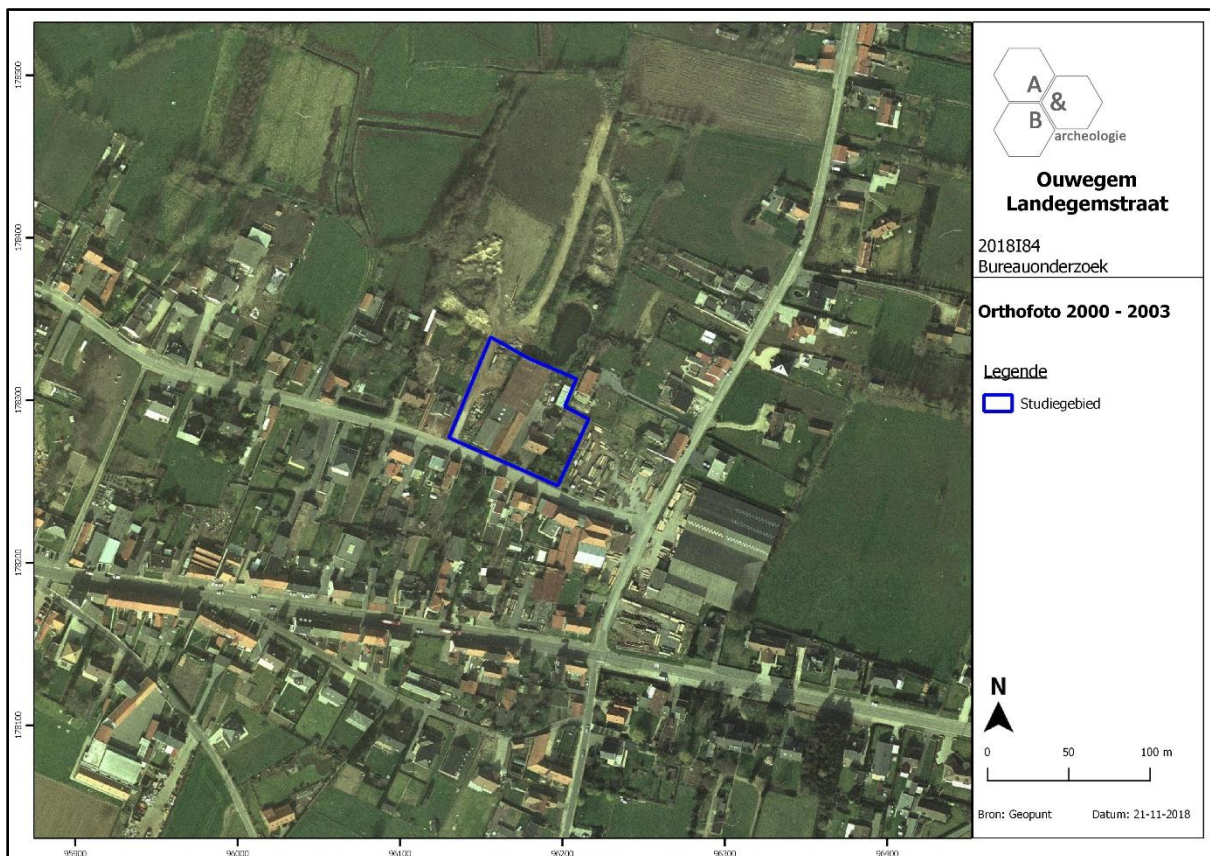

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de ruimere omgeving van het plangebied een aantal gekende archeologische sites aangeduid.

- Steentijden

Steentijdenvondsten werden vooral aangetroffen op de Astberg, ten zuiden van het plangebied. CAI Locatie 156438 duidt op een vindplaats (of meerdere vindplaatsen) aangetroffen bij veldprospecties in de jaren 1950 en in 1985 waarbij diverse artefacten lithisch materiaal zijn gevonden, te dateren in het midden-paleolithicum en het midden-neolithicum. Hogerop de helling (CAI Locatie 503835) werd bij dezelfde veldprospecties een grote collectie lithische artefacten gevonden, te dateren in de het neolithicum. Nog hoger op de helling werd bij een proefsleuvenonderzoek in 2014 een kleine gepolijste bijl uit het neolithicum als losse vondst aangetroffen (CAI Locatie 211692; ook sporen uit de metaaltijden, Romeinse periode en late middeleeuwen aangesneden). CAI Locatie 503828, zogenaamd Hoog Boeregem te Huise, zou een vrij grote neolithische site herbergen, meer details worden echter niet gegeven op de CAI.

- Metaaltijden

Enkele sites uit de metaaltijden bevinden zich ten (noord)oosten van het plangebied. Ter hoogte van kruispunt 't Peerdeke (CAI Locatie 500239) werd een relatief grote hoeveelheid handgevormd aardewerk uit de ijzertijd gevonden. Ten noordoosten, nabij De Bos, worden 2 sites aangegeven. CAI Locatie 500346 betreft een enkelvoudige circulaire structuur, zijnde een grafheuvel uit de bronstijd, die in 1991 werd ontdekt via luchtfotografische prospectie van J. Semey. Op de locatie van het huidig waterzuiveringsstation net ten zuiden van de Stampkotbeek werd in 2014 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI Locatie 208528). Hierbij werd een gracht uit de nieuwe tijd aangesneden, alsook een andere gracht die door de eerste wordt oversneden, en 3 kuilen. De kuilen en de tweede gracht leverden evenwel geen archeologisch materiaal op, waardoor ze niet konden gedateerd worden.

- Romeinse tijd

Op dezelfde locatie 't Peerdeken werden in 1972 zes brandrestengraven uit de midden-Romeinse tijd aangesneden, waarvan 1 met zes stuks aardewerk. Net ten oosten hiervan werd in 1968 bij werken op het nieuwe tracé van de N60 al eens 3 brandrestengraven aangetroffen (CAI Locatie 40033). Iets verder naar het oosten werden op CAI Locatie 508056 vijf sterk verspreide crematiegraven gevonden, daterend uit te vroeg-Romeinse periode. Mogelijk zijn deze te linken aan de vlakbij gelegen CAI-Locatie 508057 waar een Romeinse laag en kuilen werden aangetroffen; de vele ijzerslakken en sintels en de fragmenten potovens wijzen op een artisanale zone voor ijzerbewerking. CAI Locatie 500488, naar de dorpskern van Mullem op, geeft een vondstenconcentratie dakpanfragmenten aan. Op de Astberg werd bij veldprospectie een vondstenconcentratie aardewerk aangetroffen (CAI Locatie 500370). Ook op CAI Locatie 155656, ten westen van het plangebied, werd een vondstconcentratie aardewerk uit de Romeinse tijd gevonden bij een veldprospectie (alsook een concentratie laatmiddeleeuws aardewerk). In de zomer van 2017 werd ter hoogte van de Ouwegemsesteenweg 71 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI Locatie 217580), waarbij een

geïsoleerde kuil uit de ijzertijd of vroeg-Romeinse periode het enige relevante spoor was dat werd aangetroffen. Er werd geen verder onderzoek geadviseerd.⁷

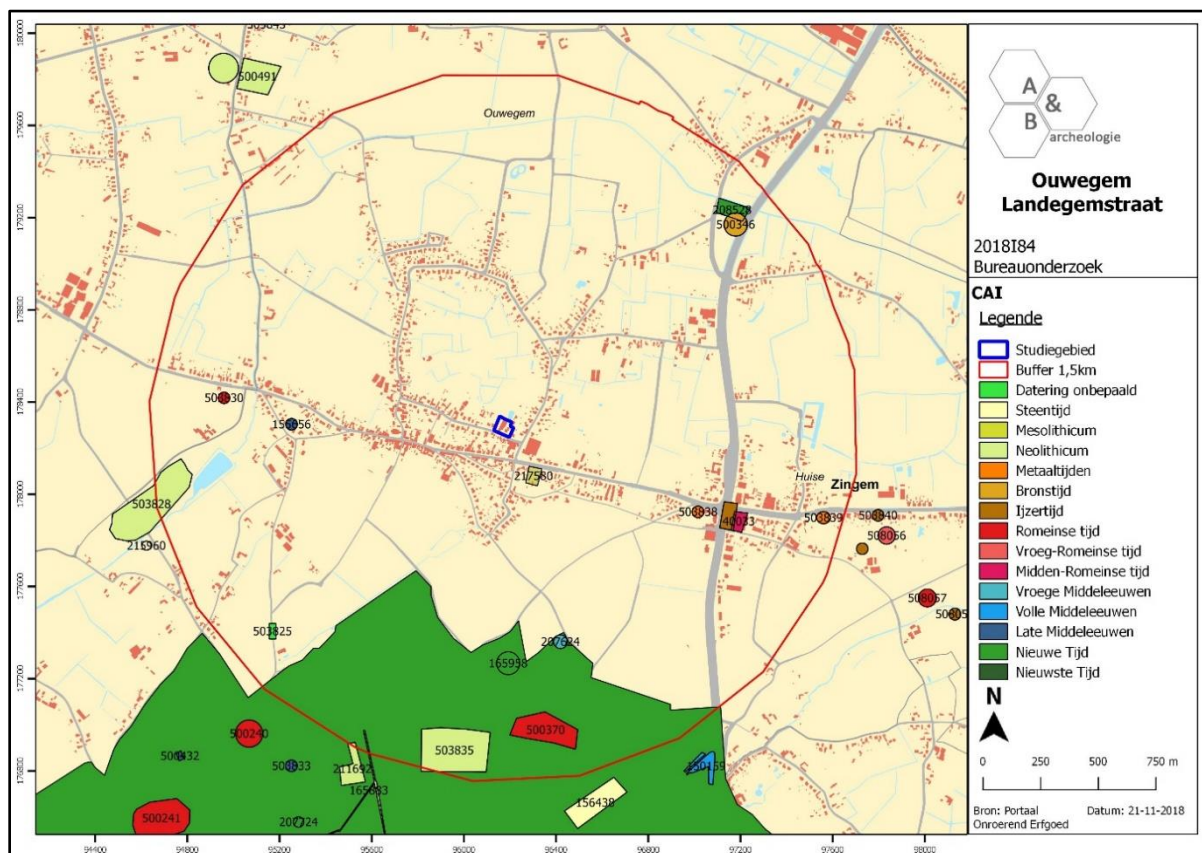
- Middeleeuwen

Bij een opgraving aan de Lange Aststraat, in het kader van de ondertunneling van de N60, werd in 2010 een volmiddeleeuws erf aangesneden (CAI Locatie 150159). Er werden twee huisplattegronden onderscheiden, waarvan één driebeukig hoofdgebouw en één bijgebouw. Ook werden enkele kuilen uit de Merovingische periode aangetroffen, alsook 14de-eeuwse kuilen en greppels, alsook enkele losse vondsten lithisch materiaal. Verder naar het westen werden via metaaldetectie enkele Merovingische munten teruggevonden (CAI Locatie 207624).

- Nieuwe tijden

Het groen gekleurd vlak ten zuiden van het plangebied (zie figuur hieronder) duidt op de afbakening van het strijdveld van de Slag van Oudenaarde uit 1708.

Besluitend kan gesteld worden dat de ruimere regio van het plangebied rijk is aan archeologische sites, uit diverse periodes. Er zijn meerdere sites uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen gekend. Het merendeel daarvan situeert zich op de Astberg en de omliggende hogere gronden ten zuiden van het plangebied, maar ook in de lagere gelegen zone van Zingem zijn er enkele sites gekend.

Figuur 28 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

⁷ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/4490>

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied is gelegen iets ten westen van de dorpskern van Ouwegem. Op de Ferrariskaart van ca. 1777 zijn op de oostelijke helft van het plangebied 2 gebouwvolumes afgebeeld, de westelijke helft is op dat moment weiland. Op de kaarten van de 19de worden deze gebouwen meer in detail afgebeeld. Het betreffen vermoedelijk een schuur en woonhuis, min of meer op de plek van de huidige loods en woonhuis. Deze huidige gebouwen gaan echter niet terug op deze oudere volumes, ze werden opgetrokken in de loop van de 20ste eeuw. De laatste decennia kreeg het plangebied zijn huidige invulling. Behalve de uitgraving van het zwembad en plaatselijke verstoringen van funderingen en nutsvoorzieningen van de huidige gebouwen lijken er de laatste 240 jaar geen gekende grootschalige verstoringen te hebben plaatsgevonden. Verstoringen veroorzaakt door de 18de-eeuwse gebouwen moeten niet als verstoring maar als archeologisch spoor aanzien worden.
- Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Wel heeft de directe omgeving een vroegmiddeleeuwse oorsprong, hierop duiden de diverse -gem toponiemen: Ouwegem zelf, maar ook de Landegemstraat, de Beertegemstraat en het gehucht Beertegem. In die periode moeten er meerdere grote hofsteden aanwezig zijn geweest, die nadien uitgroeiden tot dorpen met een eigen parochiekerk (Ouwegem) en gehuchten (Beertegem) en nog steeds doorleven in de huidige straatnamen.
- Het plangebied is gelegen op een licht hellend terrein, van noord naar zuid. Het ligt net op de nattere zandleemgronden die de lager gelegen omgeving ten noorden van Ouwegem kenmerken, ten zuiden is een hogere rug gelegen die bestaat uit drogere zandgronden.
- De ruimere regio van het plangebied is rijk aan archeologische sites, uit diverse periodes. Er zijn meerdere sites uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen gekend. Het merendeel daarvan situeert zich op de Astberg en de omliggende hogere gronden ten zuiden van het plangebied, maar ook in de lagergelegen zone van Zingem en rond Ouwegem zijn er enkele sites gekend. Nabij de kern van Ouwegem vond er tot op heden maar 1 archeologisch onderzoek plaats, een recent proefsleuvenonderzoek in de Ouwegemsesteenweg schuin tegenover het plangebied, waarbij 1 geïsoleerde kuil uit de ijzertijd of vroeg-Romeinse periode werd aangetroffen. Dit toont aan dat de directe omgeving van het plangebied minstens gefrequentieerd werd tijdens die periode.
- Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. De ligging op het raakpunt van de lage, natte gebieden in het noorden en de hoge, droge gronden in het zuiden maken dat dit een potentieel gunstige plaats was voor menselijke vestiging. Op basis van de beschikbare landschappelijke informatie (terrein is niet gekarteerd op de bodem- en erosiekaart) is de aanwezigheid van in situ bewaarde steentijdsites niet volledig uit te sluiten. In ieder geval kan de specifieke locatie een aantrekkingsfactor geweest zijn voor steentijdoccupatie. Site(s) uit de metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en/of nieuwe tijden zijn, gezien de landschappelijke

ligging, de archeologische context en de historische gegevens, zeker niet uit te sluiten. Vooral wat betreft de vroegmiddeleeuwse periode heeft het plangebied een hogere archeologische verwachting; het is niet onmogelijk dat de gehuchten Landegem en Beertegem gegroeid zijn uit een hof/hoven gelegen op geringe afstand van het onderzoeksterrein. Hoewel er enkele beperkte verstoringen hebben plaatsgevonden op het plangebied, kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen toch een goede bewaring zullen hebben.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De gebouwen op het terrein worden afgebroken, met uitzondering van de garage en een aangrenzend gebouw, in de noordoostelijke hoek van het terrein. De begroeiing wordt gerooid. Het terrein wordt verkaveld in 8 loten: 6 loten aan de straatzijde en 2 achterliggende grotere loten. Op de loten aan straatzijde worden individuele woningen gebouwd, elk met een voor- en achtertuin en een carport. Tussen loten 4 en 5 wordt vanaf de Landegemstraat een wegenis aangelegd die leidt naar het achterliggende lot 7. Op dit lot 7 wordt een koppelwoning gebouwd. Het meest noordelijke lot 8, met een oppervlakte van ca. 850m², wordt niet ontwikkeld: gezien de ligging in natuurgebied mogen hier behalve de afbraak van de bestaande gebouwen en een oppervlakkige inrichting als groenzone geen werken gebeuren. Met uitzondering van het noordelijke lot in natuurgebied, zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: de afbraak van de bestaande gebouwen, het rooien van de begroeiing, het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, aanleg van de wegenis, funderingswerken, het optrekken van gebouwen, het inrichten van de voor- en achtertuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het plangebied niet aangetoond worden. Er kan aan het terrein een gemiddelde archeologische verwachting gegeven worden voor het aantreffen van sites met grondsporen uit diverse archeologische periodes, met een hogere verwachting voor de (vroeg)middeleeuwse periode. In situ bewaarde steentijdsites kunnen eveneens niet volledig uitgesloten worden. De geplande werken zijn van die aard dat dit eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving rond de dorpskern van Ouwegem, waar nog maar beperkt archeologisch onderzoek is gebeurd. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gebouwen moeten worden afgebroken vooraleer dit onderzoek kan uitgevoerd worden.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven

en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode noodzakelijk om uit te voeren. De bodemopbouw van het terrein is niet exact gekend. Daarnaast heeft het plangebied ook een bepaald potentieel voor *in situ* bewaring van steentijd artefactensites. Indien een ouder afgedekt loopniveau bewaard is ter hoogte van het plangebied, bijvoorbeeld door erosie vanaf de zuidelijke helling, kan dit een aanwijzing zijn dat eventuele steentijdsites bewaard zijn. Het voorstel voor het landschappelijk bodemonderzoek, door middel van boringen, wordt in het programma van maatregelen verder uitgewerkt en verduidelijkt.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de archeologische boringen vastgesteld wordt dat er steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de archeologische boorresultaten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Deze proefsleuven moeten aangelegd worden na het uitvoeren van de landschappelijke boringen (en na een eventueel archeologisch booronderzoek en/of steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied is gelegen iets ten westen van de dorpskern van Ouwegem. Op de Ferrariskaart van ca. 1777 zijn op de oostelijke helft van het plangebied 2 gebouwwolumes afgebeeld, de westelijke

helft is op dat moment weiland. Op de kaarten van de 19de worden deze gebouwen meer in detail afgebeeld. Het betreffen vermoedelijk een schuur en woonhuis, min of meer op de plek van de huidige loods en woonhuis. Deze huidige gebouwen gaan echter niet terug op deze oudere volumes, ze werden opgetrokken in de loop van de 20ste eeuw. De laatste decennia kreeg het plangebied zijn huidige invulling. Behalve de uitgraving van het zwembad en plaatselijke verstoringen van funderingen en nutsvoorzieningen van de huidige gebouwen lijken er de laatste 240 jaar geen gekende grootschalige verstoringen te hebben plaatsgevonden. Verstoringen veroorzaakt door de 18de-eeuwse gebouwen moeten niet als verstoring maar als archeologisch spoor aanzien worden. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Wel heeft de directe omgeving een vroegmiddeleeuwse oorsprong, hierop duiden de diverse -gem toponiemen: Ouwegem zelf, maar ook de Landegemstraat, de Beertegemstraat en het gehucht Beertegem. In die periode moeten er meerdere grote hofsteden aanwezig zijn geweest, die nadien uitgroeiden tot dorpen met een eigen parochiekerk (Ouwegem) en gehuchten (Beertegem) en nog steeds doorleven in de huidige straatnamen. Er gebeurde nog geen archeologisch onderzoek op de site.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Zie hierboven.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Door de ligging onderaan een helling kan er door erosie mogelijk een afdekkend pakket bovenop oudere bodemhorizonten aanwezig zijn.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De gebouwen op het terrein worden afgebroken, met uitzondering van de garage en een aangrenzend gebouw, in de noordoostelijke hoek van het terrein. De begroeiing wordt gerooid. Het terrein wordt verkaveld in 8 loten: 6 loten aan de straatzijde en 2 achterliggende grotere loten. Op de loten aan straatzijde worden individuele woningen gebouwd, elk met een voor- en achtertuin en een carport. Tussen loten 4 en 5 wordt vanaf de Landegemstraat een wegenis aangelegd die leidt naar het achterliggende lot 7. Op dit lot 7 wordt een koppelwoning gebouwd. Het meest noordelijke lot 8, met een oppervlakte van ca. 850m², wordt niet ontwikkeld: gezien de ligging in natuurgebied mogen hier behalve de afbraak van de bestaande gebouwen en een oppervlakkige inrichting als groenzone geen werken gebeuren. Met uitzondering van het noordelijke lot in natuurgebied, zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: de afbraak van de bestaande gebouwen, het rooien van de begroeiing, het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, aanleg van de wegenis, funderingswerken, het optrekken van gebouwen, het inrichten van de voor- en achtertuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van archeologische sporen is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren, waarbij verspreid over het terrein een aantal boringen worden uitgevoerd. Indien blijkt dat bij dit onderzoek archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van waarderend archeologisch booronderzoek en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan er direct worden overgegaan naar een opgraving indien er voldoende gegevens voorhanden zijn voor het opmaken van een programma van maatregelen hiervoor.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Ouwegem Landegemstraat 37 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 4528m² groot, heeft een bijna rechthoekige vorm en is gelegen ten noorden van de Landegemstraat. Het is op heden grotendeels bebouwd. Centraal is een grote loods aanwezig, dwars op de straat. In het oostelijke deel is een woonhuis, een zwembad, een garage en een berging gelegen. Langs de straatzijde zijn enkele struiken en kleine bomen aanwezig, in de noordoostelijke hoek is een kleine groenzone met een stalletje aanwezig. De zone tussen de woning en de loods is verhard. Zowel de loods als de woning hebben een eigen inrit vanaf de Landegemstraat (verhard bij de woning, onverhard bij de loods). De loods en de braakliggende grond langs de inrit van de loods werd gebruikt voor het stallen van voertuigen en tijdelijke stockage van teelaarde en steengruis. De grootste verstoring kan verondersteld worden ter hoogte van het zwembad, hier is een zone van 75m² tot ca. 2m diep uitgegraven. De andere verstoringen ter hoogte van de woning, bijgebouwen en loods zullen eerder beperkt van oppervlakte zijn (sleuffunderingen, nutsleidingen en -voorzieningen) ofwel ondiep ter hoogte van de verharding. Tot op een diepte van 50m vanaf de straat is het plangebied gelegen in woongebied met landelijk karakter, de noordelijke strook van iets meer dan 15m breed is gelegen in natuurgebied.

Het plangebied is gelegen iets ten westen van de dorpskern van Ouwegem. Op de Ferrariskaart van ca. 1777 zijn op de oostelijke helft van het plangebied 2 gebouvvolumes afgebeeld, de westelijke helft is op dat moment weiland. Op de kaarten van de 19de worden deze gebouwen meer in detail afgebeeld. Het betreffen vermoedelijk een schuur en woonhuis, min of meer op de plek van de huidige loods en woonhuis. Deze huidige gebouwen gaan echter niet terug op deze oudere volumes, ze werden opgetrokken in de loop van de 20ste eeuw. De laatste decennia kreeg het plangebied zijn huidige invulling. Behalve de uitgraving van het zwembad en plaatselijke verstoringen van funderingen en nutsvoorzieningen van de huidige gebouwen lijken er de laatste 240 jaar geen gekende grootschalige verstoringen te hebben plaatsgevonden. Verstoringen veroorzaakt door de 18de-eeuwse gebouwen moeten niet als verstoring maar als archeologisch spoor aanzien worden. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Wel heeft de directe omgeving een vroegmiddeleeuwse oorsprong, hierop duiden de diverse -gem toponiemen: Ouwegem zelf, maar ook de Landegemstraat, de Beertegemstraat en het gehucht Beertegem. In die periode moeten er meerdere grote hofsteden aanwezig zijn geweest, die nadien uitgroeiden tot dorpen met een eigen parochiekerk (Ouwegem) en gehuchten (Beertegem) en nog steeds doorleven in de huidige straatnamen. Het plangebied is gelegen op een licht hellend terrein, van noord naar zuid. Het ligt net op de nattere zandleemgronden die de lager gelegen omgeving ten noorden van Ouwegem kenmerken, ten zuiden is een hogere rug gelegen die bestaat uit drogere zandgronden. De ruimere regio van het plangebied is rijk aan archeologische sites, uit diverse periodes. Er zijn meerdere sites uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen gekend. Het merendeel daarvan situeert zich op de Astberg en de omliggende hogere gronden ten zuiden van het

plangebied, maar ook in de lagergelegen zone van Zingem en rond Ouwegem zijn er enkele sites gekend. Nabij de kern van Ouwegem vond er tot op heden maar 1 archeologisch onderzoek plaats, een recent proefsleuvenonderzoek in de Ouwegemsesteenweg schuin tegenover het plangebied, waarbij 1 geïsoleerde kuil uit de ijzertijd of vroeg-Romeinse periode werd aangetroffen. Dit toont aan dat de directe omgeving van het plangebied minstens gefrequent werd tijdens die periode. Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. De ligging op het raakpunt van de lage, natte gebieden in het noorden en de hoge, droge gronden in het zuiden maken dat dit een potentieel gunstige plaats was voor menselijke vestiging. Op basis van de beschikbare landschappelijke informatie (terrein is niet gekarteerd op de bodem- en erosiekaart) is de aanwezigheid van in situ bewaarde steentijdsites niet volledig uit te sluiten. In ieder geval kan de specifieke locatie een aantrekkingsfactor geweest zijn voor steentijdoccupatie. Site(s) uit de metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en/of nieuwe tijden zijn, gezien de landschappelijke ligging, de archeologische context en de historische gegevens, zeker niet uit te sluiten. Vooral wat betreft de vroegmiddeleeuwse periode heeft het plangebied een hogere archeologische verwachting; het is niet onmogelijk dat de gehuchten Landegem en Beertegem gegroeid zijn uit een hof/hoven gelegen op geringe afstand van het onderzoeksterrein. Hoewel er enkele beperkte verstoringen hebben plaatsgevonden op het plangebied, kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen toch een goede bewaring zullen hebben.

De gebouwen op het terrein worden afgebroken, met uitzondering van de garage en een aangrenzend gebouw, in de noordoostelijke hoek van het terrein. De begroeiing wordt gerooid. Het terrein wordt verkaveld in 8 loten: 6 loten aan de straatzijde en 2 achterliggende grotere loten. Op de loten aan straatzijde worden individuele woningen gebouwd, elk met een voor- en achtertuin en een carport. Tussen loten 4 en 5 wordt vanaf de Landegemstraat een wegenis aangelegd die leidt naar het achterliggende lot 7. Op dit lot 7 wordt een koppelwoning gebouwd. Het meest noordelijke lot 8, met een oppervlakte van ca. 850m², wordt niet ontwikkeld: gezien de ligging in natuurgebied mogen hier behalve de afbraak van de bestaande gebouwen en een oppervlakkige inrichting als groenzone geen werken gebeuren. Met uitzondering van het noordelijke lot in natuurgebied, zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: de afbraak van de bestaande gebouwen, het rooien van de begroeiing, het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, aanleg van de wegenis, funderingswerken, het optrekken van gebouwen, het inrichten van de voor- en achtertuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het plangebied niet aangetoond worden. Er kan aan het terrein een gemiddelde archeologische verwachting gegeven worden voor het aantreffen van sites met grondsporen uit diverse archeologische periodes, met een hogere verwachting voor de (vroeg)middeleeuwse periode. In situ bewaarde steentijdsites kunnen eveneens niet volledig uitgesloten worden. De geplande werken zijn van die aard dat dit eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving rond de dorpskern van Ouwegem, waar nog maar beperkt archeologisch onderzoek is gebeurd. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gebouwen moeten worden afgebroken vooraleer dit onderzoek kan uitgevoerd worden.

Het verder vooronderzoek bestaat uit enerzijds een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), anderzijds een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

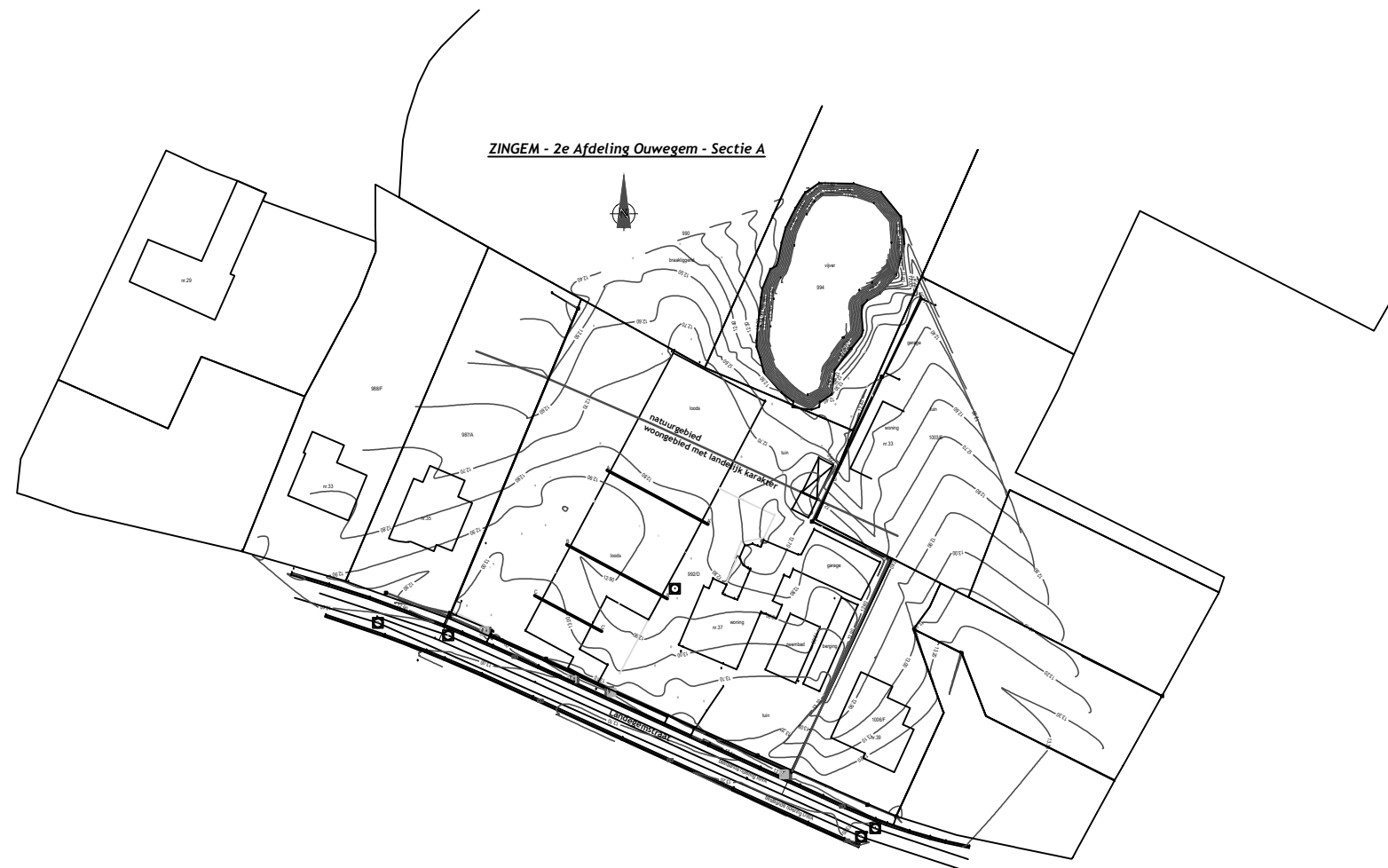
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4490>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Uittreksel uit het plan bestaande toestand (bron: initiatiefnemer).	8
Figuur 3 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer). Het noorden ligt linksboven op dit plan.	9
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	10
Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	11
Figuur 6 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	11
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... ..	12
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	13
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	13
Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	15
Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 17 Uitsnede uit de Ferrariskaart (detail) met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	20
Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	21
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).	21
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).	22
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).	22
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911-1949 (bron: cartesius.be en NGI).	23
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	23
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	24
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	24
Figuur 28 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	26

Bijlage: Plan bestaande toestand, ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

Gabariet

ZINGEM - 2e Afdeling Ouwegem - Sectie A

WIJLAND (sectie A nr 990) IS
EIGENDOM VAN DE RYCKE ALEX

WEILAND (sectie A nr 994) IS
EIGENDOM VAN DE RYCKE ALEX

PERCEEL NR 987, A

LINDA MARTENS
LANDEGEMSTRAAT 35,
9750 ZINGEM

ACHTERSTE PERCEEL GROND IS VAN DE ZELFDE EIGENAAR ALS DE BOUWHEER
DE GROND KAN LATER VERKOCHT WORDEN SAMEN MET AANPALEND LOT

PERCEEL NR 1006, F

VANHESTE WESLEY
NACHTERGAELE EVY

LANDEGEMSTRAAT 39,
9750 ZINGEM

- Aangepaste bebouwing
- Strook ingesloten door ontwerpen wegen
- Zone voor groenplanting
- Voorkeuzebalk - strook met bouwverbod
- Strook voor helling
- Inplantingszone voor open bebouwing
- Grens van de verdeling
- Perceelgrens
- Post openbare verlichting
- Markeren Elektriciteit
- Punt van bestaande waterleiding
- Markpunt perceelgrens
- Inspectiepunt van bestaande riolering
- Stroomkast
- Polygoonpunt
- Markpunt

0.5m 3m 8m 8m 3m 3m 8m 8m 3m 3m 8m 8m 3m 0.5m
+/-6.20m